2014
05

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ LAP

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hír- és levelezőlapja

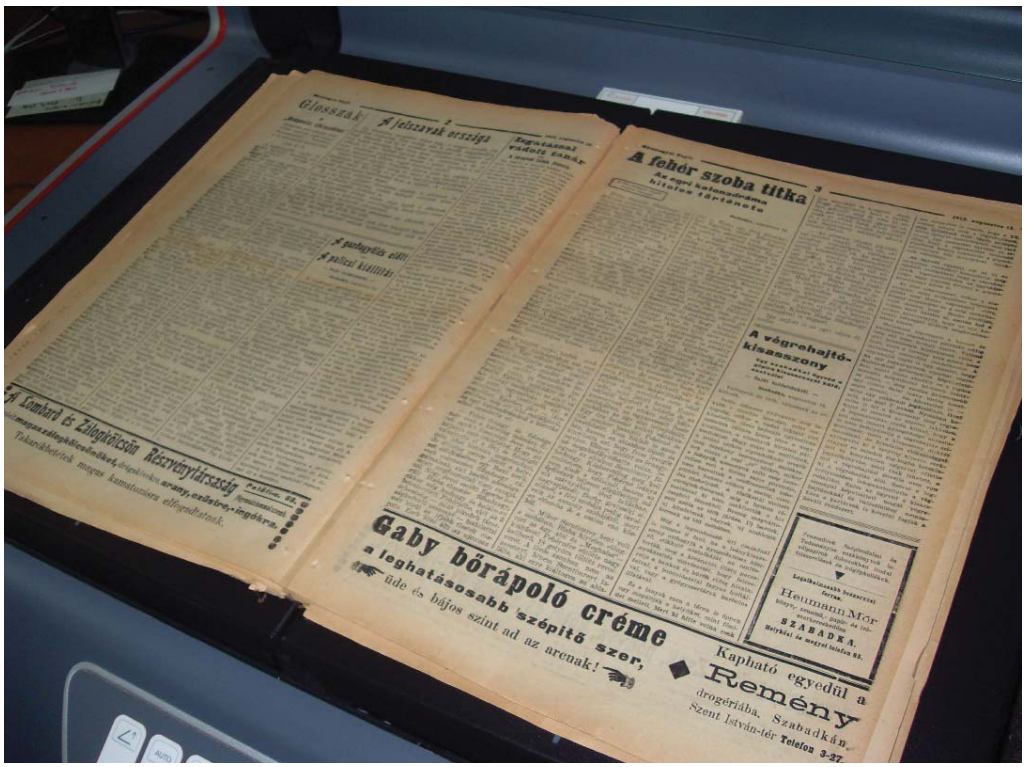

Digitalizálásra váró dokumentum

Tartalom

Napló

Hozzáférhető tudomány – Konferencia az Open Access Week keretében *(Börzsönyi Nóra)* 3
Nyolcvanöt éve született Fülöp Géza. Tudományos emlékülést tartott az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézete *(Stummer János)* 7

Közhírré tétetik

Megújult az Egyetemi Könyvtárért Alapítvány kuratóriuma *(Kálóczi Katalin)* 10
Kínai sarok (Chinese Corner) az Országos Idegennyelvű Könyvtárban 11
Jöttem, hadd lássalak *(Petrozsényi Eszter)* 13
Egyetlen regényt írunk *(PE)* 15
„Így írtok Ti…" – kreatív szépíró verseny Tatán *(Sinkó Ildikó)* 16
Az igazi Anna *(Petrozsényi)* 18
Csodás zenék a könyvtárban *(Takács Tímea)* 19

e-könyvtár

Az XP és az Office 2003 közelgo alkonya *(Szilassi Andrea)* 20
NetNagyi Klub – Informatika korhatár nélkül *(Sz. A.)* 23
Az internet nem is olyan korai álma *(Bényei Miklós)* 25

Iskolai könyvtárak

A könyvtárostanárok tavaszi szakmai napja *(Donkó Erika)* 27

Szemle

Könyvbemutató a Centrálban *(Patkósné Tóth Zsuzsanna)* 30
Mindörökké könyvtár – Hornyák Gyula könyve *(Bényei)* 32

Hozzáférhető tudomány – Konferencia az Open Access Week keretében

Börzsönyi Nóra

2013. október 21. és 25. között immár hatodik alkalommal rendezték meg világszerte a tudományos kommunikáció új modelljét fókuszba állító nyílt hozzáférés hetét (Open Access Week). A hét eseményeihez csatlakozva a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára október 24-én rendezett konferenciát *Hozzáférhető tudomány* címmel.

Megnyitó előadásában *Palkovics László,* a Budapesti Corvinus Egyetem tudományos rektorhelyettese az open access mozgalom kialakulásának történetét és létrejöttének okait röviden vázolva kiemelte azokat a fontosabb kérdéseket, melyek ma talán a leginkább foglalkoztatják a téma iránt érdeklődő kutatókat és könyvtárosokat, és amelyekre a konferencián elhangzott előadások megpróbáltak választ adni. Így került említésre a nyomtatott folyóiratok árának az elmúlt években történt nagyfokú emelkedése, a nyílt hozzáférésű publikálás valódi költségei és az ehhez kapcsolódó esetleges állami szerepvállalás kérdése, a szerzői joggal kapcsolatos problémák, illetve a közpénzből finanszírozott kutatások mindenki által hozzáférhetővé tételének mint jogos elvárásnak a szempontja.

Nagy Zsuzsanna, a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtár főigazgatója, az open access mozgalom történetét, alapelveit és a nyílt hozzáférés jelenleg működő modelljeit ismertette. Az open access mozgalom kezdete Paul Ginsparg nevéhez fűződik, aki 1991-ben a Los Alamos National Laboratory-ban létrehozta az arXiv szervert, és szabadon hozzáférhetővé tette a fizikatudományi publikációk preprint változatait. Fontos mérföldkő volt ezután az Open Access Initiative (OAI) létrehozása 1999-ben, mely megalkotta a webes tartalmakhoz való hozzáférés szabványait, majd a Budapest Open Access Initiative (BOAI) aláírása 2001-ben, melynek során először fogalmazták meg az open access alapelveit. 2003-ban már közel háromszáz kutatási intézmény és egyetem (köztük a Harvard és a CERN) kötelezte el magát hivatalosan is a nyílt hozzáférés mellett a Berlini nyilatkozat aláírásával.

A nyílt hozzáférés mozgalmának gyors terjedését ezután alapvetően két tényező mozdította elő: az internetnek mint a tudományos kommunikáció új csatornájának robbanásszerű térhódítása, valamint a tudományos folyóiratok árválsága. Már az 1990-es évek közepén elkezdődött az a radikális folyóiratár-emelkedés, ami a rugalmatlan kereslettel párosulva monopolhelyzetbe hozta a kiadókat. Ez a torz piaci modell pedig arra kényszeríti a könyvtárakat, hogy gyakorlatilag visszavásárolják saját intézményük tudástermését. Ebből fakad az az újszerű elgondolás, mely szerint a közpénzből finanszírozott kutatási eredményeket mindenki számára szabadon hozzáférhetővé kellene tenni a nyílt hozzáférésű publikációk révén. A nyílt hozzáférés esély-

egyenlőséget biztosít, nagyobb láthatóságot és idézettséget nyújt a kutatók és az intézmények számára, gyorsabb közzétételt tesz lehetővé, tudatosítja a szerzőkben, milyen szerzői jogok illetik meg őket és hogyan rendelkezzenek azokkal, könnyebbé teszi a hosszú távú megőrzést, és csökkenti a terjesztési költségeket. A nyílt hozzáférésnek a mai gyakorlatban két modellje létezik: az ún. arany, illetve a zöld út.

Az arany út a tudományos cikkek open access folyóiratokban történő publikálását jelenti. Ez valamekkora költséggel jár a szerző számára, melynek megfizetése többféle üzleti modell alapján történhet. Ez a finanszírozási kérdés az arany út egyik hátránya is egyben, hiszen a hagyományos publikálásnak nincs anyagi vonzata a szerzőre nézve. További ellenérvként a nyílt hozzáférésű folyóiratok minőségének a kérdését szokták felvetni az impakt faktor alacsony volta, illetve a beküldött cikkek túl magas elfogadási aránya miatt. Vitatott kérdés, hogy ezeknél a folyóiratoknál valóban a lektorálás-e a megfelelő minőségi szűrő, vagy inkább az utólagos értékelésre kellene hagyatkozni (pl. a letöltések száma alapján). A Directory of Open Access Journals (DOAJ)[1] jelenleg 9946 szakmailag bírált open access folyóiratról ad áttekintést.

A zöld út – vagy más néven szerzői archiválás (self-archiving) – a publikáció egyidejű vagy utólagos, nyílt hozzáférésű archiválását jelenti valamely intézményi vagy tudományterületi repozitóriumban. A különböző kiadói politikák szabják meg azt, hogy a szerző a cikkének mely változatát archiválhatja ily módon (preprint, postprint vagy kiadói változat). E repozitóriumok legfőbb előnye egyrészt az, hogy nagyobb láthatóságot biztosítanak a tudományos munkáknak a tudományos keresőkkel való kompatibilitásnak köszönhetően, másrészt pedig kevésbé költségigényesek (csak a szerverek üzemeltetése és az adminisztráció igényel anyagi ráfordítást). A kiadók archiválási politikájáról a SHERPA/RoMEO[2] adatbázis ad tájékoztatást, az open access repozitóriumok listája pedig megtalálható a The Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR)[3], valamint a Registry of Open Access Repositories (ROAR)[4] oldalakon.

Az Európai Unió 2008 óta támogatja a nyílt hozzáférést, aminek köszönhetően a 2011-ben publikált tudományos cikkeknek már az ötven százaléka elérhető open access formában is. Az unió Horizon 2020 keretprogramjában pedig már előírásként szerepel, hogy minden uniós keretből finanszírozott kutatás eredményét nyílt hozzáféréssel kell közzétenni.

A legfrissebb trend ezen a területen a kutatási adatok (open research data) nyílt közzétételének lehetőségeivel foglalkozik, ami újabb kihívás elé állítja a kutatókat és a könyvtárosokat egyaránt.

A következő előadásban egy magyar kiadású nemzetközi tudományos open access folyóirat, az Applied Ecology and

[1] http://www.doaj.org/

[2] http://www.sherpa.ac.uk/romeo/

[3] http://www.opendoar.org/

[4] http://roar.eprints.org/

Environmental Research[5] került bemutatásra *Hufnagel Levente,* a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kar, Biometria és Agrárinformatika Tanszék egyetemi docense, a folyóirat alapítója és főszerkesztője által. A folyóiratot tíz évvel ezelőtt hozták létre azzal a céllal, hogy gyors és rugalmas publikálási lehetőséget biztosítsanak a tudományterület kutatói számára. Az azóta már impakt faktorral is rendelkező folyóiratot 2010 óra referálja a Web of Science és a Scopus.

A nyílt hozzáférésű megjelenési forma mellett több érv is szólt: az egyik legfontosabb ezek közül, hogy a publikációk gyors megjelentetésével a fiatal kutatók minél előbb bekerülhessenek a nemzetközi tudományos vérkeringésbe. Fontos volt továbbá, hogy a nagy referáló és indexelő adatbázisok, szervezetek, intézmények és honlapok elismerjék, kövessék és feldolgozzák a tanulmányokat. Ehhez feltétel volt a folyóiratban publikáló szerzők számottevő nemzetközi diverzitása, melynek eléréséhez elsősorban Ázsia, Afrika és Dél-Amerika „meghódítását" tűzték ki célul.

A különböző finanszírozási lehetőségek (author-pay-model, reader-pay-model, editorial-pay-model, szponzorok által történő finanszírozás) feltérképezése után számukra a mecénások általi (altruista) finanszírozás útja bizonyult járhatónak. A kiadó és a szerkesztőség ingyen dolgozik, a honlap tárhelyét a szakmai háttérintézmény (jelenleg a Budapesti Corvinus Egyetem) biztosítja, a lektorálási és technikai szerkesztési költségekről pedig az alapító gondoskodik a támogató szervezetek alkalmankénti hozzájárulásával.

Ezt követően *Trautmann László,* a Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtudományi Kar dékánja két, a Budapesti Corvinus Egyetem által kiadott folyóiratot mutatott be: a *Köz-gazdaság*[6] a BCE Közgazdaságtudományi Karának 2005 óta negyedévente megjelenő, lényegében nyílt hozzáférésű tudományos folyóirata; a *Society and Economy*[7] pedig, mely szintén az egyetem lapja, az Akadémiai Kiadó gondozásában jelenik meg hagyományos módon (nem nyílt hozzáféréssel), évente négyszer, angol nyelven. A két folyóirat jól szolgálja az egyetem számára fontos célokat: az egyetemi teljesítmény láthatóvá tételét nemzetközi színtéren is, valamint a gyors megjelenési lehetőség biztosítását a fiatal kutatók és hallgatók számára.

A következő előadásban *Lábody Péter,* a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Nemzetközi Szerzői Jogi Osztály osztályvezetője, egy általános szerzői jogi bevezetés után az open access kapcsán felmerülő kérdéseket ismertette. A szerzői jogvédelem célja az alkotói munka megtérülésének biztosítása és a szerző alkotásához fűződő személyes jellegű jogainak védelme. Az így létrejövő szerzői monopóliumban megtalálhatók egyrészt személyhez fűződő jogok (a mű nyilvánosságra hozatalának joga, a név feltüntetése és a mű egységének védelme),

[5] http://www.ecology.kee.hu/

[6] http://www.uni-corvinus.hu/index.php?id=39836

[7] http://www.akademiai.com/content/119715/?genre=journal&issn=1588-9726

másrészt pedig vagyoni jogok (a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére). A felhasználás engedélyezése történhet közvetlenül (felhasználói szerződések révén), illetve közvetett módon (közös jogkezelő szervezetek által).

Az open access publikálással kapcsolatban az olyan alternatív, közvetlen engedélyezési rendszerek jöhetnek számításba, mint például a Creative Commons licencek, ahol a szerző a jogai egy részét a közösségre ruházza át, miközben a jogok másik részét megtartja. Többféle Creative Commons licenc is létezik, annak megfelelően, hogy mely jogokat szeretné engedélyezni, illetve tiltani a szerző. A nyílt hozzáférés kapcsán ugyanakkor a szerzői jog kifordításáról beszélhetünk: a szerző nem kap jogdíjat, sőt, gyakran ő fizet a műve felhasználásáért, a kiadó kizárólagos felhasználási joga pedig megszűnik. Ezen ingyenes közvetlen engedélyezési modellek használata több problémát is felvet: nem érvényesíthető a felhasználási szerződésekre egyébként vonatkozó kötelező írásbeliség, problémás a nyilatkozatok egyoldalúsága, illetve a közös jogkezelés hazai rendszere, kiterjesztett és kötelező volta. Összefoglalóan az mondható el, hogy a hazai szerzői jogi szabályozás nem áll még készen az alternatív engedélyezési módszerek teljes körű kezelésére, miközben a szabad hozzáférés iránti növekvő igény egyre inkább megkövetelné a pontos szabályozást.

A konferencia záró előadásában *Hoffmann Ádám,* a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára Alkalmazásfejlesztés és Elektronikus Publikálás Osztályának osztályvezetője, a *Corvinus Kutatások*[8] intézményi repozitóriumot mutatta be. A *Corvinus Kutatások* az egyetem kutatói, alkalmazottai által létrehozott kutatási eredmények digitális intézményi repozitóriuma, mely mostanra már több mint ezerkétszáz folyóiratcikket, könyvfejezetet, műhelytanulmányt és konferencia-előadást tartalmaz. A gyűjteményt a Budapesti Corvinus Egyetem Központi Könyvtára hozta létre 2011-ben, az EPrints ingyenes dokumentumkezelő szoftver segítségével.

A repozitórium az OAI-PMH protokoll segítségével tud kapcsolódni olyan gyűjteményekhez és tudományos keresőszolgáltatásokhoz, mint például a GoogleScholar, a RePEc (Research Papersin Economics) vagy az EconBiz. Legfőbb célja az egyetem tudományos munkásságának láthatóbbá tétele itthon és nemzetközileg egyaránt.

A konferencián elhangzott előadások egyfelől tehát betekintést nyújtottak az open access világába és megismertették a hallgatóságot néhány konkrét gyakorlati példával, másfelől pedig sorra vették azokat a kérdéseket és problémákat, amelyek lépten-nyomon felmerülnek a nyílt hozzáféréssel kapcsolatban, és amelyekre reményeink szerint – többek között az Open Access Week kapcsán zajló szakmai rendezvények révén – megoldások is születnek majd. ■

[8] http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/

Nyolcvanöt éve született Fülöp Géza

Tudományos emlékülést tartott az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézete

Stummer János

2013. december 12-én az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának falai között emlékeztünk Fülöp Gézára, a XX. század magyar könyvtárügyének egyik meghatározó jelentőségű alakjára: Fülöp Gézára, a könyvtárpolitikusra, Fülöp Gézára, a tehetséges hallgatóiért mindenre képes tanárra, Fülöp Gézára, az emberre. Egykori tanítványok, pálya- és munkatársak emlékeztettek előadásaikban jelentőségére, legfrissebb tudományos eredményeik bemutatásával tisztelegtek emléke előtt.

A tudományos emlékülés nyitányaként *Borsodi Csaba,* az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatási és tanulmányi ügyekért felelős rektorhelyettese köszöntötte a szép számban megjelent hallgatóságot, akik között a szervezők legnagyobb örömére Fülöp Géza számos egykori tanítványát is üdvözölhette. Az ELTE BTK Történeti Intézet Szekfű Gyula Könyvtárának vezetőjeként is tevékenykedő Borsodi Csaba expozéjában különös figyelmet fordított az egyetem könyvtárügyének sokakat foglalkoztató aktuális helyzetére, emellett pedig a könyvtárügynek a magyar tudományos életben betöltött elvitathatatlan jelentőségére is kitért.

Kiszl Péter, az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetének igazgatója megnyitó beszédében felhívta a figyelmet az intézet égisze alatt folyó pezsgő szakmai munkára, annak élénk közösségszervező tevékenységére. Kiszl Péter szerint – a 2013. év főbb szakmai eseményei közül kiemelve – akár Fodor András hálózati életműkiadásának közzétételére,[1] akár a Voit Krisztina emlékének ajánlott *Trendek a hazai és nemzetközi könyvtárügyben* című kötet bemutatójára,[2] akár a *Valóságos könyvtár – könyvtári valóság* című, a magyar tudomány ünnepén megtartott konferenciára[3] is hivatkozhat az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézete, amikor kijelenti: neves tanáraink emléke kötelezi az értékőrzésre és a magas színvonalú, modern kihívásoknak is eleget tévő munkára. Fülöp Géza életútjának részletes ismertetésével és a hozzá tanítványként kapcsolódó személyes élményeinek felelevenítésével Kiszl Péter arra emlékeztetett, hogy Fülöp Géza az

---

1 Az eseményről készült beszámoló elérhető az alábbi webcímen: http://elte-lis.blogspot.hu/2013/05/kepek-es-videok-fodor-andras-halozati.html

2 KiszlPéter (szerk., 2013): Trendek a hazai és nemzetközi könyvtárügyben. Eger, Líceum Kiadó, 310 p.

3 Az eseményről készült beszámoló elérhető az alábbi webcímen: http://elte-lis.blogspot.hu/2014/03/valosagos-konyvtar-konferenciabeszamolo.html

ELTE BTK Könyvtártudományi Tanszékének egyik legmeghatározóbb és iskolateremtő vezetője, aki közel ötven éven át kötődött az Eötvös Loránd Tudományegyetemhez, ebből harminchárom éven keresztül főállású oktatóként dolgozott a tanszéken.

Sebestyén György, az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetének professor emeritusa *Fülöp Géza, Kovács Máté tanítványa és utódja* címmel tartotta meg előadását, melyben a Kovács Máté és Fülöp Géza pályafutása közötti számos közös vonás bemutatása között kiemelt figyelmet fordított arra, hogy mindketten a XX. századi magyar történelem egy-egy meghatározó alakjaként vállaltak vezető szerepet az ELTE Könyvtártudományi Tanszékének életében. Sebestyén György előadásából mindenki számára nyilvánvalóvá vált, hogy amit Kovács Máté a könyvtárosképzés megújítása tekintetében megkezdett, azt Fülöp Géza fejezte be. Fülöp Géza volt az, aki kiteljesítette Kovács Máté örökségét, aki saját idejében hasonló volumenű és jelentőségű tanrendi reformot volt képes végrehajtani, mint nagy hatású elődje.

Barátné Hajdu Ágnes, az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet Könyvtártudományi Tanszék vezetője. *Tehetséggondozás és pályakövetés,*

ahogy azt Fülöp Géza látta címmel megtartott előadásában vezette be a hallgatóságot Fülöp tanár úrnak és hallgatóinak különlegesen szoros emberi kapcsolatokra építkező világába. Az előadás során felvillantásra került Fülöp Géza tanári életútjának néhány fontosabb állomása, így 1961-es teljes állású adjunktusi kinevezése és 1986-os tanszékvezetői megbízatása is. Tanszékvezetőként elért legnagyobb eredményei között megemlítésre került, hogy az ő vezetése alatt szilárdult meg véglegesen a szak helyzete, emelkedtek meg a hallgatói létszámok, megszervezésre került a tanszéki TDK, és hozzá köthető a választható szakpárok körének kiszélesítése is. Fülöp Géza negyven év alatt több mint négyezer könyvtárost adott a magyar könyvtárügynek. Az ajtaja mindig nyitva állt, elhivatott és érdeklődő, az értékeket megbecsülő, figyelmes tanár volt, aki minden tanítványának igyekezett állást találni, és lehetőségei szerint végigkísérte pályafutásukat.

A konferencia második részében egykori hallgatók Fülöp Gézához tematikailag köthető előadásokkal tisztelegtek néhai kedves tanáruk előtt. *V. Ecsedy Judit,* az MTA doktora (Országos Széchényi Könyvtár – OSZK), *Ismerjük-e régi nyomdászainkat?* címmel idézett fel ismert és kevésbé ismert XVI–XVII. századi nyomdákat, nyomdászokat, és mutatott rá a kor könyvnyomtatás területén megmutatkozó hazai sajátosságaira. Az előadás során különös figyelmet kapott többek között Bornemissza Péternek, Huszár Gálnak, Joannes Honterusnak és Heltai Gáspárnak a kor magyar nyomdászatában betöltött rendkívüli jelentősége is. V. Ecsedy Judit előadásában kitért továbbá a hazai könyvnyomtatás sajátosságaira, valamint a Sárospatakról menekülni kényszerült fejedelmi nyomdász, Rosnyai János sorsára is. *Gazda István,* a Magyar Tudománytörténeti Intézet igazgatója. *Az MTA reformkori kiadói tevékenysége* című előadásában tudományos köztestületünk reformkori kiadói tevékenysége kapcsán számos ellentmondásra világított rá sodró lendületű előadásában. Az előadás során megnyugtató módon került tisztázásra az Akadémia kiadója létrejöttének időpontja, az első akadémiai kiadvány megszületésének dátuma. Gazda István szerint minden jel és tudományos értékű bizonyíték szerint az Akadémia kiadója nem 1828-ban jött létre, hanem csak két évvel később, első kiadványuk megjelenése pedig 1831-re datálható. Zárásként *Kovács Ilona,* az OSZK nyugalmazott osztályvezetője beszélt legújabb kutatásairól és mutatta be a Rutgers Egyetem Könyvtárában fellelt, a második világháború idején az amerikai hadseregbe behívott amerikai magyar katonák gyakran megrázó leveleiről írt könyvét.

Az emlékülés befejezéséül Kiszl Péter intézetigazgató és Barátné Hajdu Ágnes tanszékvezető ünnepélyesen bejelentette, hogy az intézet Tudományos Diákkörét (TDK) Fülöp Gézáról nevezik el. Ezután néhány hozzászólásra, személyes visszaemlékezésre nyílt még lehetősége a kitartó hallgatóságnak, amelynek tagjai az emlékülés zárását követően egy nagyszerű ember áldozatos munkájának emlékeivel feltöltődve nyújtottak baráti kezet egymásnak, vélhetően Fülöp Géza legnagyobb örömére és megelégedésére. ■

Az emlékülés fényképes beszámolója az alábbi linken érhető utol:
http://elte-lis.blogspot.hu/2013/12/fulop-geza-emlekules.html
A konferencián elhangzott előadások prezentációi az alábbi webcímen tekinthetők meg:
http://lis.elte.hu/KONYVTAR/prez2.html

Megújult az Egyetemi Könyvtárért Alapítvány kuratóriuma

Kálóczi Katalin

2014. március 21-én, pénteken ülést tartott az Egyetemi Könyvtárért Alapítvány (EKA) tavalyi év folyamán megújult kuratóriuma.

Az alapító, *Petrovics Mária* döntése szerint a kuratórium elnöke *Kiszl Péter,* az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetének igazgatója lett, további tagjai *Ráday Mihály* (Kossuth-díjas televíziós operatőr, szerkesztő és rendező, városvédő); *Szalay Krisztián* (az ELTE GMF Kontrolling Önálló Osztály vezetője); *Szögi László* (az Egyetemi Könyvtár nyugalmazott főigazgatója); *Wohlmuth István* (önkormányzati képviselő, Belváros-Lipótváros Önkormányzata, Kulturális, Emberi Jogi és Nemzetiségi Bizottság elnöke).

Az eseményen Kiszl Péter kuratóriumi elnök beszámolt az alapítványi iratok és vagyon átadásáról-átvételéről, majd a megjelentek jóváhagyták a 2013. évi szakmai és pénzügyi beszámolót. Kiszl Péter kifejtette, hogy az EKA segítségével több rendezvény (pl. Kulturális Örökség Napja, Múzeumok Éjszakája, Lábass-beszélgetéssorozat) valósult meg az Egyetemi Könyvtárban (EK). Az EKA támogatásának köszönhetően számos számítástechnikai eszközzel (köztük laptopokkal, kiegészítőkkel) gyarapodott a könyvtár, illetve sikerült finanszírozni a díszterem (nagyolvasó) korszerű hangosítását, sőt, a szakmai eseményeket megörökítő videokamera megvásárlását is. Az alapítvány 2013-ban is támogatta az Egyetemi Könyvtár Évkönyvének megjelenését, kiadta a könyvtár kincseit bemutató reprezentatív falinaptárt. Az Egyetemi Könyvtárért Alapítvány számos esetben segítette az Egyetemi Könyvtár napi működését, kisebb-nagyobb kiadások fedezésével.

Az EKA bevételi forrásai jellemzően nyertes pályázatok (Nemzeti Együttműködési Alap, Belváros-Lipótváros Önkormányzata), valamint a személyi jövedelemadó 1%-a. Az EKA – tevékenységének hatékonyabbá tétele érdekében – intenzív együttműködést folytat az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetével, így 2014 márciusától – informatikus könyvtáros hallgatók bevonásával – önálló standot helyeztek el és működtetnek a könyvtár aulájában, mellyel az alapítvány céljainak népszerűsítését és támogatóinak gyarapodását kívánják előmozdítani. A hallgatók gyakorlat keretében és önkéntes munkával is támogatják a könyvtár szakmai céljainak megvalósítását.

Az EKA kuratóriumi ülésén a 2014. évi tervek bevezetéseképpen *Kálóczi Katalin,* az EK megbízott főigazgatója adott rövid tájékoztatást az intézmény jelenlegi helyzetéről és a közeljövő feladatairól. Az ülésen – Kiszl Péter meghívására – megjelentek az EKA munkáját segítő, az EK-ban dolgozó önkéntesek: *Acsai János, Galambosné Palcsó Györgyi* és *Varga Klára* is, akiknek a kuratórium köszönetet mondott önzetlen munkájukért. A meghirdetett napirendek tárgyalása után a program – Szögi László kalauzolásával – rövid épületbejárással és az Egyetemi Könyvtár legértékesebb dokumentumainak bemutatásával zárult. ■

További információ az alapítványról:
http://konyvtar.elte.hu/web/hu/node/1973
http://konyvtar.elte.hu/hu/node/2566
http://konyvtar.elte.hu/hu/node/2558

Kínai sarok (Chinese Corner) az Országos Idegennyelvű Könyvtárban

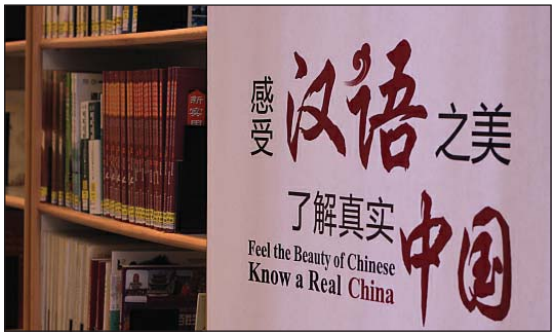

Magyarországon egyedülálló kínai nyelvű gyűjteményt, kínai sarkot adtak át a nagyközönségnek 2014. március.19-én, az Országos Idegennyelvű Könyvtárban (OIK). A Kínai Népköztársaság Oktatási Minisztériumának Hanban intézményével (Konfucius Intézet) kötött megállapodás alapján háromszáz kínai nyelvű és Kínával kapcsolatos dokumentumot (könyvet, CD-t, DVD-t) kapott az Országos Idegennyelvű Könyvtár.

A megnyitón részt vett és köszöntőt mondott *Hammerstein Judit* kultúrpolitikáért felelős helyettes államtitkár (EMMI) és *Xiao Quian,* a Kínai Népköztársaság magyarországi nagykövete.

A Kínai sarok (Chinese Corner) projektet a Kínai Népköztársaság Oktatási Minisztériumának Hanban intézménye (Konfucius Intézet) 2012 júliusában indította. Egy év alatt tizenhét könyvtárral kötöttek megállapodást: Ázsiában három, Dél-Amerikában kettő, Ausztráliában egy, Észak Amerikában öt könyvtárral. Európában öt könyvtárral született megállapodás: Charing Cross Library (Egyesült Királyság), Celje Központi Könyvtár (Szlovénia) Piero Calamandrei Könyvtár (Olaszország), egy gimnáziumi könyvtár Németországban és az OIK Magyarországon.

A kínai partnertől 2013 áprilisában érkezett megkeresés, majd a pályázat beadását követően, 2013. július 25-én került sor a Hanban és az OIK közötti egyezmény aláírására. Az OIK alapfeladata a nyelvtanulás és a nyelvtanítás támogatása, más országok kultúrájának megismertetése könyvtári dokumentumokkal és eszközökkel. Magyarországon nincs jelentős kínai gyűjtemény nyilvános könyvtárban, az intézmény pedig az idegen nyelvek szakkönyvtára, ezért az OIK fontosnak tartotta a projektben való részvételt és a partneri kapcsolat kialakítását. Az európai könyvpiacon kevés a kínai nyelv tanulásához szükséges jó kiadvány, a kínai könyvpiac pedig nagyon nehezen érhető el Magyarországról. A projekt révén a könyvtárban hozzáférhetők a legfrissebb kínai nyelvkönyvek, szépirodalmi művek, szakkönyvek.

A megállapodás tartalmazza, hogy a Hanban háromszáz kínai nyelvű és Kínával kapcsolatos dokumentumot (könyvet, CD-t, DVD-t) adományoz az Országos Idegennyelvű Könyvtárnak. Ebből kétszáz nyelvkönyv, száz pedig a kultúra, a művészet és a társadalmi élet különböző területeivel kapcsolatos ismeretterjesztő, illetve szakkönyv. A Hanban által küldött, ötszáznyolc címet tartalmazó ajánlatból az OIK munkatársai válogatták ki a gyűjteményüknek megfelelő könyvcsomagot. Ezen felü1 kilencezer dollár támogatásban is részesü1 az OIK, amiből 1500 dollárt szolgáltatás formájában kap a könyvtár. Ez tartalmazza a dokumentumok feldolgozását elősegítő bibliográfiai leírásokat és reklámanyagokat. A fenn-

maradó 7500 dollár (körülbelül 1,5 millió forint) pénzbeli támogatás ötvennégy százalékát reklámra kell fordítani, a támogatás többi részéből a Kínai sarok kialakításával és működtetésével kapcsolatos költségeket kell fedezni. A szerződés szerint az elkövetkezendő két évben további támogatást kap az OIK. A kezdeményezést az EMMI is támogatja, s a közeljövőben 2 millió forint támogatásban részesül az OIK, hogy a Kínai saroknak helyet adó Nyelvstúdió berendezéseit korszerűsíthesse.

Részletesebben a könyvekről

A háromszáz könyvből kétszáz nyelvkönyv, illetve szótár. Ezek segítséget nyújtanak a kínai nyelv és írás tanulásához alapfoktól felsőfokig, gyerekek és felnőttek számára egyaránt. Szinte az összes nyelvkönyvhöz tartozik vagy tanulókártya-csomag, vagy elektronikus melléklet: hanganyag, videó. Ezek a legkülönfélébb hordozón állnak rendelkezésre: audió CD, DVD, CD-ROM, pendrive, szövegfelolvasó toll. A nyelvkönyvek alapfokú, középfokú és felsőfokú tudásszintekre tagolódnak, és minden kötethez tartozik elektronikus melléklet is.

További száz könyv a kínai kultúra különböző aspektusaival kapcsolatos. Ezek között irodalomtörténet, kortárs és klaszszikus szépirodalom kínai nyelven és angol fordításban is olvasható, de a 2012-ben Nobel-díjjal kitüntetett Mo Yan két eredeti nyelvű műve is megtalálható.

Kiváló könyvek mutatják be a kínai kultúra fontos területeit: a filozófiát, a teakultúrát, a ka1ligráfiát, a Pekingi Operát, a kerámiát és a képzőművészetet.

Fontos kiemelni az országismereti, művelődéstörténeti munkákat is. Ezek között érdekességnek számítanak az ismeretterjesztő dokumentumfilmek, illetve a képregény formában megírt könyvek, amelyek a nyelvgyakor1ás fontos eszközei is lehetnek. ■

Jöttem, hadd lássalak

Petrozsényi Eszter

Méltó lezárása volt a tatai Móricz Zsigmond Városi Könyvtár *Egy csészényi hang* elnevezésű sorozatának a 2014. április 23-án lezajlott előadás. A Menner Bernát Zeneiskola vonósai parádés hangversenyt adtak a rendezvény nyitányaként, lendületes muzsikájukkal előre vetítették a vendég, *D. Tóth Kriszta* temperamentumos egyéniségét.

Amikor különösen közismert személyiséget hívunk meg, a nézőkben mindig van egy felfokozott várakozás. Nem könnyű ennek megfelelni! Ám D. Tóth Kriszta remekül helytállt, sőt messze túlszárnyalta az elvárásokat lefegyverző, közvetlen kedvességével. *Pákai Adrienn,* a kérdező társ, értőn faggatta a *Jöttem, hadd lássalak* című könyvéről, melynek cselekménye bőségesen tartalmaz önéletrajzi elemeket, de számtalan rész a fantázia szülötte. Édesanyjának elvesztése, az ő hiánya indította a könyv megírására. Ez a betölthetetlen hiány, mely mindnyájunknak osztályrésze az életben, nem dolgozható fel könnyedén, nem lehet csak úgy elengedni, akit szerettünk s továbblépni. Mindenképpen emléket, maradandót szeretett volna állítani édesanyja különös, színes, vibráló egyéniségének. A könyvben szereplő angol gróf személye valóságos – a szerző rábukkant az interneten a róla szóló híradásokra, képekre –, de ahogyan mélyebbre ásott a dolgokban, rá kellett jönnie, hogy a gróf nem volt az az ideális személy, akinek édesanyja képzelte egy életen át, s akinek az emlékét dédelgetve őrizte magában.

A könyvből felolvasott részlet, mely azt ábrázolta, mikor a hősnőt elhagyja a férje, s ezen a nehéz pillanaton a gyerekei segítik át az asszonyt – mindannyiunk számára megrendítő volt. A könyv megjelenésekor nagyon várta családja reakcióját, és kitüntetésnek érezte öccse, de legfőképpen édesapja dicsérő mondatait. Megmaradt azon a keskeny mezsgyén, amely a szigorúan vett magán-történet és

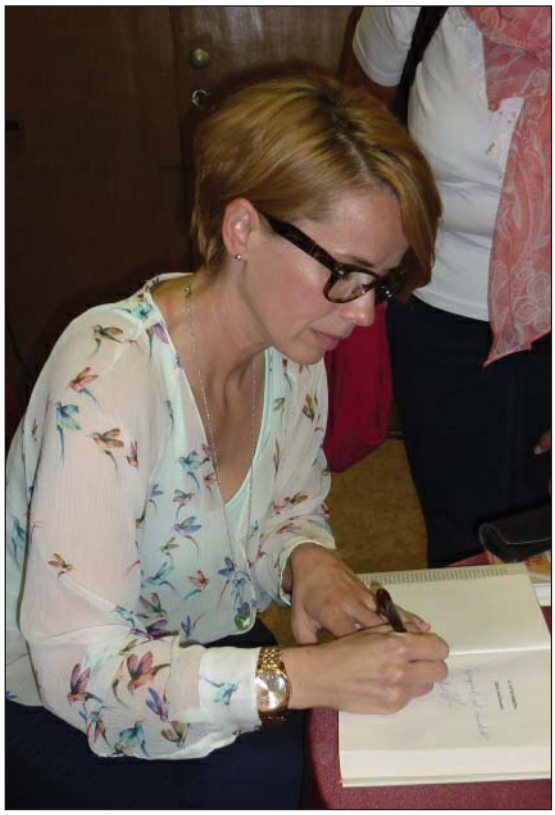

a publikusság között húzódik és sohasem teregetett ki mélyen személyes érzelmeket, eseményeket, belső titkokat. A széles olvasóközönségnél nagy tetszést aratott a mű, sokat jelezték, hogy bár feltépte sebeiket, gyógyító módon segített gyászuk feldolgozásában, szeretteik elvesztése fölötti fájdalmuk enyhítésében.

Az írásban nagy segítségére volt a televíziós múlt, a szerkesztői munka technikája. A regény szerteágazó cselekményének bonyolításában, a megírt események ábrázolásában is sokat segített a múltbéli szerkesztői rutin. Lesz-e folytatás? – hangzott a következő kérdés. Igen, de nem ezt a történetet folytatja, ahogyan a Lola-könyveknek is vége szakadt, mert kislánya egyéniségének alakulásakor megérezte, hogy olyan korszakba ért a lelki fejlődése, amikor a szemérmes gyermek nem örülne a nyilvánosságnak, s ezt tiszteletben tartja. Talán karácsonykor kézbe vehetjük az új könyvet, mely az életről, házasságról szól.

Néhány hónapja újabb feladata van: az UNICEF magyarországi nagykövete lett, mely munkáját igen fontosnak tartja. Nem csupán külföldön szorulnak segítségre emberek, itthon is élnek nehéz körülmények között, s számukra életmentő lehet a segítség. Jelenleg az iskolákat, intézményeket látogatják, és felkeresik a rászorulókat, eszközt adnak a kezükbe, tudáshoz juttatják őket. Ez a munka igen nagy örömmel tölti el, és új meg új erőfeszítésre sarkallja.

Hogy a televíziózás hiányzik-e, arra őszintén válaszolta: „lennének ötleteim.” Eddig nem gondolt rá, de az utóbbi pár hónapban új ötletek, műsortervek kezdenek körvonalazódni benne. Nem annyira a nagy nézettséget célozná meg ezekkel a műsorokkal, inkább az igazi értékek átadását tartaná szem előtt.

Elröppent a találkozóra szánt idő, és a hosszú sorokban álló dedikálók nem fárasztották, sőt az újabb és újabb közös fényképet kérőknek is örömmel válaszolta: „maradt még egy mosolyom.” Kívánjuk, hogy ez a mosoly, ez a nagy szeretet kísérje végig továbbra is! ■

Egy észtországi ifjúsági könyvtárban hat „jól fegyelmezett” kutya hallgatja a gyerekek felolvasásait (többségük hat-hét éves, de van köztük egy tizenhat éves is). Az idomított kutyák figyelmesen hallgatják a kicsiket, és nem kritizálják őket, amint azt időnként a felnőttek teszik. A gyerekek főleg állatmeséket olvasnak, mert azt hiszik, hogy az állatok megértik őket. Emiatt úgy tűnik nekik, hogy nem hiába olvasnak, hanem VALAKINEK. A szülők elégedettek az eddigi eredményekkel, és egyre több könyvtáros látogat el más könyvtárakból, hogy esetleg átvegyék ezt a beválni látszó módszert.

Egyetlen regényt írunk

PE

A könyv már elkészült. Május közepén megjelenik, de addig csak a szerencsés tataiak hallgathattak belőle részleteket, hiszen a kiadón, a Magvető Könyvkiadón kívül, mások számára még hozzáférhetetlen.

2014. április 16-án *Grecsó Krisztián* vendégeskedett a Móricz Zsigmond Városi Könyvtárban, ahol a *Könyves szerda* újabb rendezvényén szemelvényeket olvasott fel a már kiadás alatt lévő, legújabb könyvéből. *Megyek utánad.* Ez a két szó, melyet a regény címéül választott az író, ismét a családhoz kapcsolódik. A múlt szálai, melyek át- meg átszövik a jelent, mindnyájunk életét, felfejthetetlenül épülnek be sorsunkba. Egy ponton kell csak meghúzni az egyik szálat, s már a sorsok sokféleségébe, kapcsolatok, kötődések sokaságába látunk bele. Ahogyan a *Mellettem elférsz* – az előző regény – a nagyanya szemüvegén és sorsán át ábrázolt életeket a múlt század harmincas éveiből, úgy ez a mostani az ötvenes évek történéseit is felvillantja, annak ellenére, hogy a mában játszódik. „Az író mindig a saját, egyetlen regényét írja” – fejtette ki Grecsó Krisztián. Ő is ezt teszi: mindig más és más szemszögből tárja elénk a hozzá közel állók életét, beágyazva a társadalmi mozgások hullámzásába. Nagy példaképei, Móricz Zsigmond és Szabó Magda, szintén mindig azt az „egy” regényt írták, csak eltérő nézőpontokból közelítve a témához. Az új regényéből felolvasott részletek feszült, izgalmas pillanatokat teremtettek, s különös fénytörésbe kerültek azáltal, hogy az író elmesélte a megírt történések valóságmagját is.

Azt már megszokhattuk – hiszen nem először jár nálunk a szerző –, hogy lendületes, friss előadásmódja mindig rokonszenvet ébreszt a hallgatóságban, ám ezen az estén különösen szellemesen, érdekesen, megragadóan beszélt, s ahogyan elmondta, számára is izgalmas volt első ízben beszélni az éppen megszületett munkájáról. Jó volt látni a dedikálásra várók hosszú sorát, akik a már régebben megjelent Grecsó-művekkel járultak az asztalhoz, bizonyítva ezzel, hogy az író könyvei elfoglalták méltó helyüket az olvasók otthonában. ■

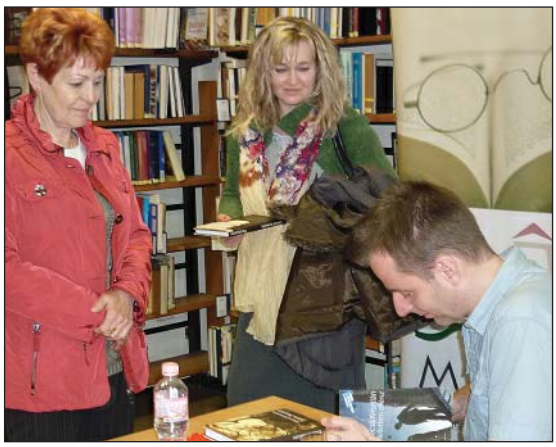

„Így írtok Ti…” – kreatív szépíró verseny Tatán

Sinkó Ildikó

Ezzel a címmel hirdette meg a Móricz Zsigmond Városi Könyvtár TÁMOP 3.2.13-12 pályázatának újabb programját.

A felhívásra huszonnégy középiskolás diák jelentkezett, s huszonketten meg is jelentek 2014. február 17-én a Bláthy Ottó Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium számítógépekkel jól felszerelt termeiben.

Az ötletgazda, *Turczi István* tatai születésű költő, író, nagy örömmel köszöntötte az írópalántákat, akik a kezdeti nehézségeket legyűrve (a belső számítógépes hálózaton nem mindenki tudta elsőre elérni a feladatokat) izgatottan, majd egyre jobban belemélyülve láttak neki a feladatoknak. A verseny nemcsak azért volt újszerű, mert nem a hagyományos toll-papír formációt követte (hiszen számítógépen kellett dolgozni, egyéni kód alapján), hanem a feladatok jellege sem volt mindennapi.

A hat feladat és ezek alpontjai között szerepelt sms-vers írása, blogkészítés, megadott kulcsszavak segítségével próza- vagy versírás, alkotás megadott művek részleteinek felhasználásával, festmények segítségével.

Az eredményhirdetést március 13-án tartottuk. Nagy örömünkre sok ígéretes mű született, s a pályázat lehetővé tette, hogy sokféle szempontból értékelhessük és jutalmazhassuk a résztvevőket. Kioszthattunk Junior Parnasszus kreatív különdíjakat, Pegazus különdíjakat, vers és prózakategóriában három-három díjat, valamint támogatóinknak (Tata Város Önkormányzata és a Bláthy Ottó Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium) köszönhetően két különdíjat is. A szervező Móricz Zsigmond Városi Könyvtár is külön jutalomban részesítette az egyik résztvevőt.

Díjazottak

Vers kategória:
I. helyezett: *Fehér Enikő* (Szerelem és Fölösleges szó című munkáiért), Református Gimnázium
II. helyezett: *Sever Borbála* (Versenydrukk című, remek verséért), Református Gimnázium
III. helyezett: *Urbán Máté* (A Nő című Ripp-Rónai képhez írott, kitűnő versével), Eötvös Gimnázium

Próza kategória:
I. helyezett: *Kerti Kornélia Anna* (Hit-tanom című művéért), Eötvös Gimnázium
II. helyezett: *Dózsa Eszter* (A búcsúajándék című munkájáért), Eötvös Gimnázium
III. helyezett: *Stein Lilla* (A varázsló kertje című munkájáért), Református Gimnázium

Junior Parnasszus kreatív különdíjak:
Engelbrecht Patrícia, Badari Boglárka, Berbás Hanna. Selmeczi Márk, Szabó Gábor, Herold Renáta (egyben MZSVK különdíjas is, *Aggodalom* című művéért), Eötvös Gimnázium

Pegazus különdíjak:
Makkai Roland, Mayer Ádám, Riz Szabolcs
Tata Város Önkormányzata különdíja és Bláthy-különdíj:
Fazekas Veronika: A Duna gyöngyszeme (kispróza), Bláthy Ottó Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium

A résztvevők és a díjazottak közül sokan vettek részt a nyáron (2013), Tatán megtartott írótáborunkon, ami megerősített bennünket abban, hogy munkánk nem volt hiábavaló, s további folytatásra érdemes. Megpróbálunk az idei nyári táborra Tata város Kulturális és Oktatási Alapjához pályázatot benyújtani, remélve, hogy a tehetséges, de szegény sorsú diákokat ily módon tudjuk segíteni, hogy folytathassák szakemberek segítségével írói kiteljesedésüket.

Annál is inkább, mert a résztvevőktől így búcsúztunk: „Jövőre, veletek, ugyanitt…” ■

Az igazi Anna

Petrozsényi

Eddig számtalan szebbnél szebb szerepben láthattuk színpadon *Kubik Anna* Kossuth- és Jászai Mari-díjas, érdemes művészt. Az *Egy csészényi hang* tegnapi előadásán, a tatai Móricz Zsigmond Városi Könyvtár szervezésében, személyiségének azt az oldalát mutatta meg nekünk, melyet eltakarnak a szerepek. Ezúttal az *igazi* Anna beszélt önmagáról és azokról a versekről, melyek leginkább kifejezik egyéniségét, hangulatait.

Bár műsorának *Jóság síró vágya* a címe, sohasem egyforma két előadása. A mottóul választott, azonos című Ady-vers mögé mindig más és más verseket sorakoztat fel, hangulatától, pillanatnyi érzelmi állapotától függően. Mindjárt a nyitó Gyurkovics-vers, a *Nemzet,* olyan hangot ütött meg, amely meghatározta a gondolatok egész további vonulatát. Az elkötelezett, nemzetéhez, hazájához, hitéhez kötődő, felelős magyar művész vallomása volt az este. Megjelent a gyermekkor, a kicsi faluban, Ősiben eltöltött évek, melyek az egyszerű, tiszta értékek megbecsülését ültették el benne. Szólt az életét meghatározó barátok szerepéről, de mindenekfelett a nemzet életében fontos pillanatok felvillantása tette ki az este legnagyobb részét.

A hatalmas érzelmi skálán előadott versek hangulati intenzitása szinte torkon ragadta a nézőket, s együtt lélegeztek az előadóval. Elmondta, hogy a színház legfontosabb feladata: példát állítani a fiatalok elé, követhető értékeket mutatni nekik és hírt vinni számukra. A rendezvényen szép számmal megjelent fiatalok

bizonyosan másképpen vesznek részt ez után az élmény után egy történelemórán.

A rendezvény elején a Menner Bernát és a Concerto Zeneiskola növendékei kitűnő hangulatot teremtettek a műsorhoz, amelyben sorra hangzottak el legnagyobb költőink, Pilinszky János, Reményik Sándor, Tóth Árpád, Sinka István, Csoóri Sándor fajsúlyos művei. A gondosan felépített előadás végkicsengése, bár könnyed volt, nem fedte el az este folyamán boncolgatott sorskérdések fölötti gondolatébresztő perceket. A vidám – vagy inkább groteszk – Lackfi-vers humora is inkább volt keserű, semmint kacagtató. Megrendítő, maradandó élménnyel gazdagodva búcsúzott a közönség, örömmel nyugtázva, hogy nagy művészt és igaz embert ismerhettek meg 2014. március 19-én. Köszönjük az estét, művésznő, köszönjük Anna! ■

Csodás zenék a könyvtárban

Takács Tímea

Ismét nagy érdeklődés övezte az oroszlányi Gárdonyi Géza Városi Könyvtár *Így írnak Ők* című sorozatának újabb előadását, melyen ezúttal igazi zenei csemegeként a klasszikus műfaj kapott főszerepet.

Az írók, a költők az általuk megfogalmazott szöveg segítségével, a zeneszerzők a kottaírással és a zenével „mondják el" gondolataikat. Ezekkel a szavakkal köszöntötte a számos érdeklődőt *Takács Tímea,* a szervező intézmény igazgatónője.

A rendezvényen *Ritter Zsófia, Tóth Álmos* és *Kormos Balázs* gitárduójának és -triójának *Két karodban ringatózva csöndesen* című műsorát hallgathatták a jelenlévők. A fiatal pécsi művészhallgatók koncertjén többek között felcsendültek De Falla, Chopin, Pejačević, Albeniz, Bartók, Schubert, Rodrigo csodálatos művei, mely művekről Tóth Álmos mondott egy-egy kis ismertetőt.

A rendkívül tehetséges ifjú művésznövendékek műsora hatalmas sikert aratott, amit a közönség szűnni nem akaró vastapsa mutatott.

Az esemény zárásaként a hatvanéves városi könyvtár, valamint a szintén hatvanéves Oroszlány város nevében Takács Tímea, a bibliotéka vezetője ajándékcsomagot nyújtott át a fellépőknek. ■

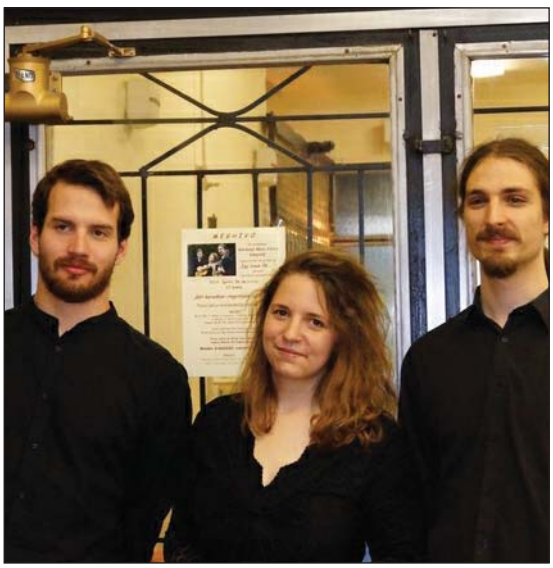

Fotó: Folytek Zsolt

Az XP és az Office 2003 közelgő alkonya

Szilassi Andrea

2014. április 8. Ettől a naptól várhatóan leáldozik a Windows XP operációs rendszernek és az Office programok 2003. évi verziójának. Sőt, harmadik csapásként azt is bejelentette a Microsoft, hogy ettől kezdve leállítja a Microsoft Security Essential további folyamatos frissítését, amely vírusok és kémprogramok ellen nyújt hathatós védelmet ingyen. *(Szerencsére ez utóbbit egy évvel elhalasztották.)*

Több okból is fontosnak tartjuk részletesebben is foglalkozni a fenti témával. Először is, a Windows XP még mindig a második legelterjedtebb operációs rendszer világszerte, szoftverként egyedülállóan magas kort ért meg. Ennek persze az a nyitja, hogy a Microsoft folyamatos terméktámogatást nyújtott a kezdetektől mindmáig azoknak, akik legálisan vásárolt példánnyal rendelkeznek az operációs rendszerből, illetve az irodai programcsomagjukból. A személyi számítógépek negyedén még mindig XP fut, ami azt mutatja, hogy a felhasználók többsége elégedett rendszerével. Sokakat érint tehát ez a probléma, s a döntés kényszere.

A második ok, amiért részletesebben foglalkozunk ezzel az üggyel, az a kérdés bonyolultsága. Nem olyan egyszerű ezt a döntést meghozni! Mert bár lehet tájékozódni számítógépünk műszaki paramétereiről és a Windows 8 rendszerkövetelményeiről, de ez biztosan nem lesz elégséges, hiszen az eszközillesztő programok kompatibilitása ugyancsak fontos feltétel. Ezekről pedig semmit sem tudhatunk meg a rendszerinformációk alapján. Lehetetlennek tűnő vállalkozás ugyanakkor szimulálni az XP-váltás utáni működést a számítógépen, amíg a változtatás maga be nem következett. Vagy mégsem?

Mit kínál a váltáshoz a Microsoft?

Letölthető egy *Windows XP átállási útmutató* című pdf dokumentum, amelyből részletesen megtudhatjuk erre a kérdésre a választ. Ne számítsunk azonban személyre szabott megoldási javaslatokra ebből a brosúrából!

Ajánlok még egy gyakori kérdéseket és válaszokat tartalmazó weboldalt is e témában, itt: http://windows.microsoft.com/hu-hu/windows-8/upgrade-to-windows-8#.

Harmadikként egy oktatófilmre szeretném felhívni a figyelmet. Részt vettem egy a Microsoft által szervezett webináriumon, amelyben *Szirtes István* beszélt arról, hogy milyen kockázatokat rejt magában a változás. Tanácsokat hallhattunk arról is, milyen teendőket javasol az érintetteknek. Foglalkozott azzal a fontos kérdéssel is, hogyan lehet tesztelni a gépeinket, futtatható-e rajtuk a magasabb verziójú rendszer. Érintette azt is, hogy mi lesz a megszokott és kedvelt szoftverjeinkkel a megváltozott környezetben: futtathatók lesznek gond nélkül, vagy szükségessé válik megvásárolni a magasabb verziójú változatot?

A vizsgálat módja

Ennek teszteléséhez segítséget nyújt a Microsoft által kifejlesztett két, ún. frissítési segédalkalmazás: a *Windows Update Assistant* és a *Windows 8 Update Assistant.* Ez utóbbit szükséges letölteni és alkalmazni azoknak, akik XP vagy Vista rendszert használnak. Az első segédprogram 8.1-re teszteli a gépet, ezért Vistára és XP-re nem használható. Ezeknél a rendszereknél ugyanis legfeljebb a Windows 8 lehet az elérendő frissítés. A kompatibilitási vizsgálat bevizsgálja mind a hardver, mind az illesztő programok, valamint az összes, telepített szoftver alkalmasságát.

Ennek eredményeként egy részletes dokumentumot kapunk közérthető, magyar nyelven fogalmazva. A listában megtaláljuk a számítógépen telepített programjainkat, a használhatóság szempontjából csoportosítva. A kompatibilis alkalmazások mellett várhatóan lesz egy ellenőrzést igénylő szoftveri kör is, amelyben a név mellett olvashatunk információt arról is, hogy létezik-e letölthető frissítés az adott programhoz a fejlesztők webhelyén, vagy nincs ilyen. Ebben az esetben csak le kell tölteni a frissített verziót a zökkenőmentes használat érdekében, az új operációs rendszer telepítését követően. További alternatívát jelent, amikor nincs ugyan frissítés, de létezik egyéb segítség a fejlesztőktől – ez általában más alkalmazást jelent ugyanarra a funkcióra. Minden bizonnyal lesznek olyan szoftverek is a harmadik csoportban, amelyek nem kompatibilisak, mert a gyártó nem gondoskodott frissítésről az új operációs rendszerekhez vagy a számítógép alapvetően nem alkalmas bizonyos új funkciókra. Ez a gond a hardverproblémát leszámítva rendezhető, ha keresünk más gyártótól hasonló feladatra szoftvert.

Az ellenőrzendő programok körében ennél a gépnél találunk olyan Windows 8 funkciókat, amelyeket a számítógép hardvere nem támogat. Ettől függetlenül, összességében nézve ez a gép alkalmas a magasabb verziójú Windows futtatására.

Első alternatíva: új gép vásárlása

Amennyiben nem kompatibilis számítógépünk a Windows 8-cal, még mindig van esélyünk arra, hogy továbbra is biztonságban tudjuk számítógépen tárolt anyagainkat.

Vásárolhatunk új számítógépet, de az ajánlatokat figyelmesen nézzük át, ugyanis a kedvező áron kínált gépeken általában nem Windows operációs rendszer fut, és vannak egyéb félrevezető tényezők is. Persze nem mindenki ragaszkodik a Windowshoz, de aki igen, annak érdemes odafigyelnie, milyen operációs rendszerrel rendelkezik az ajánlatban szereplő eszköz. Aki laptopot szeretne, annak különösen javasolt a figyelmes olvasás, ugyanis a notebookokkal együtt, keverve kínálják a jóval kevesebb tudású netbookokat is. Javasolt számítógéphez értő ismerős segítségét igénybe venni a vásárláshoz, és nem utolsósorban megfelelő időt szánni a körültekintő választásra.

Második alternatíva: váltás más operációs rendszerre

Frissíthetünk Windows 7-re is, ennek még több évig tart a terméktámogatása,

de ez sem lesz olcsó megoldás. Frissíthetünk más, nyílt forráskódú operációs rendszerre, például Linuxra vagy Ubuntura – de ezek nyilván különböznek a megszokott Windowstól, ráadásul így is nélkülöznünk kell a terméktámogatásokat, hiszen ezekhez a rendszerekhez alapvetően nem létezik ez. Legfeljebb újabb verziók vannak, amelyeket opcionálisan telepíteni lehet, ha valaki tudomást szerez róla.

Harmadik alternatíva: tétlen belenyugvás a megváltoztathatatlanba

Nem ajánlom semmiképpen sem a terméktámogatás nélküli használatot! Éppen az XP elterjedtsége miatt sok fenyegetésnek volt eddig kitéve a rendszer és az Office szoftverek. Rosszindulatú próbálkozások ezután is várhatók majd, amelyek kihasználják a rendszer sebezhetőségét, amelyet erre specializálódott, programozásban jártas emberek készítenek.

Itt van például egy *CriptoLocker* nevű, ransomware típusú vírus, amely kifejezetten azokon a számítógépeken tud ártani, amelyeken nem telepítették a Microsoft biztonsági frissítéseit, pedig ezek legálisan vásárolt licenc birtokában mindenki számára ingyen rendelkezésre állnak. A CriptoLocker zsaroló vírus fertőződés esetén titkosítja mindenféle adatállományunkat, beleértve a pendrive-okat, külső winchestereket, sőt, akár bizonyos típusú felhőalapú tárhelyeinket is! Elveszhetnek sok év alatt összegyűjtött munkáink, képeink és egyéb dokumentumaink. A feloldó kulcsért cserébe váltságdíjat kérnek az áldozattól, amelynek megfizetésére általában hetvenkét óra áll rendelkezésre. Részletesen olvashatnak erről a problémáról többek között a PC Fórum cikkében.[1]

Az Office további alkalmazásának lehetőségei

Mint tudjuk, a 2003-as verziót a jelenlegi bejelentés szerint nem fejleszti tovább a Microsoft. Mindezek ellenére várhatóan használható marad a program Windows 8 platformon is – igaz, frissítések nélkül. A Windows 8-nál az operációs rendszerbe beépülő Windows Defender ugyanis biztosan megvédi adatállományainkat a kártékony próbálkozásoktól. Az Office 2003 frissítésének hiánya közel sem olyan súlyú, mint amilyen sebezhetőséget jelent ez az operációs rendszernél. Dönthetünk még irodai programcsomagok tekintetében a *Google Drive* vagy a *SkyDrive* alkalmazása mellett. Ez a felhőalapú szolgáltatás azonban csak online használatot enged, azt is csökkentett funkcionalitással. Mindazonáltal nem jár semmilyen költséggel. Az új, 2013-as verzióra váltás esetében több választási lehetőségünk is van. A diákok, pedagógusok továbbra is kedvezményesen juthatnak hozzá az Office termékekhez. Más felhasználók, továbbá a nonprofit és az üzleti szektor számára pedig továbbra is létezik külön szoftver termék- vagy mennyiségi licencvásárlás lehetősége, valamint egy új, havidíjas előfizetési konstrukció is, amelynek díját a munkavállalók száma alapján határozza meg a Microsoft. Utóbbinak *Office 365 ProPlus* a neve. ■

[1] http://pcforum.hu/hirek/15815/Elerhetetlenne+teszi+a+felhasznalo+dokumentumait+a+CryptoLocker+zsaroloprogram.html

Sz. A.

„Informatika korhatárok nélkül” – a városi televízió kommentátora így jellemezte januári programunkat. Valóban, ha a harminchárom résztvevő életkorát tekintjük, tizenöttől nyolcvankét éves korig szinte minden generáció képviseltette magát ezen a szombati rendezvényen.

Bonyolultabb feladat azt ismertetni, mi mindenről esett szó a rendezvényen. Ez pedig annak köszönhető, hogy a klub elmúlt hat és fél éves történetében az informatikai ismeretterjesztés folyamatos volt, és egyre szélesebb spektrumúvá vált.

Szilassi Andrea ezúttal a következő témákat válogatta: Elsőként a Windows XP operációs rendszer, valamint az 2003-as verziójú Office termékfrissítésének közelgő leállásáról beszélt. Ennek során részletesen foglalkozott a választható alternatívákkal, tennivalókkal. A megjelent vendégek további segítség gyanánt hozzáférést kaptak az előadó online OneNote noteszének tartalmához, amely az elhangzottakról adott átfogó ismertetés mellett képeket, illusztrációkat és linkeket is tartalmazott. Például oktatóvideó, letölthető brosúra, frissítési segédprogram szoftverek.

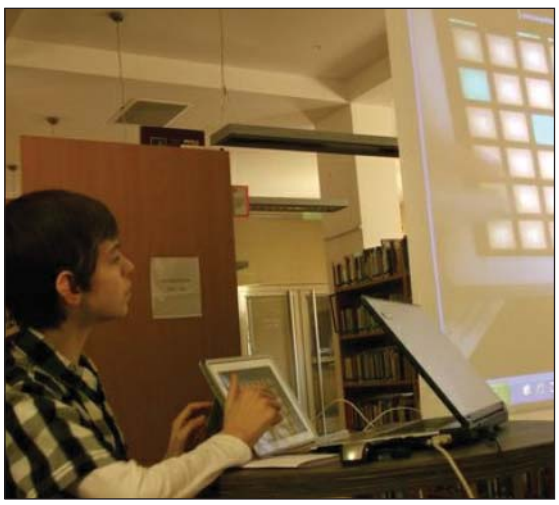

Másodikként olyan okostelefon-alkalmazások következtek, amelyek mindegyike egészségünk védelme érdekében született. Mind az öt applikáció fejlesztője a portálhoz kötődik. Ez a webhely egy orvoscsoport által üzemeltetett portál, amely négy év alatt négyszer vitte el az Év Honlapja díjat a honlapok versenyében. Orvos válaszol rovatában közel száz szakorvos, pszichológus és jogász szakértő áll rendelkezésre az ingyenes tanácsadáshoz.

Elmondható tehát, hogy ez a portál az egészségügyi ismeretterjesztés hiteles és elismert forrása, fóruma. Okostelefonra kifejlesztett alkalmazásaik közül részletesen hallhattunk a *Web-beteg,* az *Elsősegély* és a *Vigyázunk rád* applikációkról, majd csak a lényeges dolgokat kiemelve következett a testsúlyfogyást ösztönző *Súlypont,* valamint a dohányzásról való leszokás érdekében kifejlesztett *Kell a dohány?* app.

Szünet után következett a program fénypontja, a tizenöt éves *Niczinger Péter* (unoka) és a hetvenkilenc éves *Kovács Judit* (nagyszülő) előadása az iPadekkel kapcsolatban. Megjegyzem, már az előzmények sem voltak mindennapiak! Amikor a Tatabányán élő Judit tudomást szerzett az előadásra való felkérésről, kisebb kupaktanács alakult online közte és a Környén lakó unoka, valamint az épp Hongkongban tartózkodó unokaöcs között, hogy miről is beszéljen a mama ezúttal. Hiszen ez már a második előadása lesz az iPadekről! Aztán a program szer-

vezőjét is bevonva e körbe arra jutottunk, hogy ami a maminak bonyolultabb, azt Peti fogja megosztani a mi nagyon is értő közönségünkkel.

Niczinger Péter legfőképpen arról beszélt, milyen alkalmazásokat kedvel az iPadjén. Szabadidejében animációkat, videókat és játékprogramokat tervez. Szereti a kép-, hang- és videoeffektusok készítését, mert izgalmassá teheti vele a fotókat, videókat, zenéket. Beszélt még az iPaden tapasztalható mesterséges intelligencia különféle formáiról. Ezek többsége olyan funkció, amely csak angolul ért. Például megkérdezhetjük a készüléktől, milyen az időjárás most földünk bizonyos pontján. Vagy akár szóban is utasítást adhatunk, hogy írjon e-mailt egy konkrét személynek azt is megfogalmazva, mi legyen az üzenetben. Internetes szóbeli keresésnél magyarul és angolul egyaránt fogalmazhatunk; megérti az iPad. A találatokat azonban a Google vagy Wikipedia angol nyelvű változatából szolgáltatja. Ez utóbbi viszont optimális esetben magyar nyelvre is átváltható.

Az eseményről készült felvételen személyesen is nyilatkozik: https://www.youtube.com/watch?v=nSxpoo9hRlU.

Kovács Judit az iPad használata kapcsán azt emelte ki, milyen nagyszerű dolog, amikor televízióval összekötve a készüléket nagy képernyőn láthatja azt a sok-sok fotót, amelyet unokaöccse oszt meg velük évek óta. László sokat utazik, és ennek köszönhetően minden földrészen járt már. Rengeteg fotót készített eddig élete során. A családja pedig fotelból, kényelmesen végignézheti a szép tájakat, átélheti vele együtt a kalandokat, élményeket.

Hallottunk még arról is, milyen kényelmes akár ágyban fekve csevegni egy iPad segítségével a családtagokkal, rokonokkal – élvezve a kitűnő hang- és képminőséget és az optimális méretű látványt.

Emlékezetes pillanatok voltak! ■

Kitüntetések

2014. március 14-én
• Széchenyi-díjat vehetett át
Borsa Gedeon bibliográfus,
a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) doktora, a hazai és egyetemes könyv- és nyomdászattörténet területén végzett munkája, valamint a hungarikakutatások kiteljesítése érdekében folytatott tevékenysége elismeréseként.
• Magyar Arany Érdemkeresztet kapott
Gyulai Istvánné könyvtárigazgató,
az óbudai Platán Könyvtár vezetője, kiemelkedő szakmai munkájáért.
• Szabolcsi Bence-díjban részesült
Szőnyiné Szerző Katalin zeneműtáros, zenekritikus,
az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtárának nyugalmazott osztályvezetője, kiemelkedő zenetudományi, zenekritikai és zenei ismeretterjesztő tevékenységéért.

A magyar kultúra napja alkalmából
• Győr Közművelődéséért-díj kitüntetésben részesült
Dr. Horváth József főkönyvtáros,
a Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi Tér igazgatóhelyettese (korábban tíz évig a győri megyei könyvtár igazgatója).
• Szabolcs Szatmár Bereg Megye Könyvtári Kultúrájáért díjban részesült
Dr. Bihari Albertné,
a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár munkatársa, a könyvtári kultúra és szolgáltatás továbbfejlesztésében elért kiemelkedő teljesítményért.
• Csendes János Életműdíjat vehetett át
Bajnok Lászlóné,
a Központi Könyvtár és Szakirodalmi Információs Központ nyugalmazott könyvtárosa, több évtizedes szakmai munkájának elismeréseként.

A kitüntetetteknek szívből gratulálunk, és további sikereket kívánunk!

Az internet nem is olyan korai álma

Bényei Miklós

Kamasz- és ifjúkorunk hazánkban is rendkívül népszerű, sokat olvasott írója, a technika álmodója, Jules Verne óta a tudományos-fantasztikus (sci-fi) irodalom talán legismertebb és igen termékeny alkotója a pár esztendeje elhunyt lengyel *Stanislaw Lem* (1921–2006) volt. Kis híján ötven esztendővel ezelőtt, 1955-ben jelent meg egyik legismertebb, a futurológia filozófiai problémáit is feszegető regénye, az Oblok Magellana; magyar (tükör)fordításban: *Magellán-felhő*.

A fordulatos történet egy, a világmindenségnek a címben jelzett tájára irányuló, a képzelet végtelenségébe vesző űrutazás meseszerű krónikája. Maga az utazás a távoli jövőben, 3133 nyarán kezdődik, az űrhajó fénysebességgel halad, a Földdel rádiókapcsolatot tartanak. Egyebek között a Trion Könyvtár információhalmazával is, amelyből az űrhajósok több százmillió, sőt milliárd kilométer távolságból is egy másodperc alatt hozzájuthatnak a számukra szükséges tudnivalókhoz. Az erről szóló fejezetben – *A trionok* – rövid történeti visszapillantást is olvashatunk. Eszerint az írásbeliség a hagyomány ereje, illetve a tehetetlenségi nyomaték folytán maradt fent évezredekig, a huszadik-huszonegyedik században a nyilvános könyvtárak hatalmas, a legnagyobbak akár kilencvenmilliós állománnyal rendelkeztek, és ennek a könyvtömegnek nemcsak a raktározása, hanem a katalogizálása is megoldhatatlanná vált. A problémát a harmadik évezred első felének újításai – a különleges szakkönyvtárak, a mikrofilmek, a katalogizáló automaták – sem oldották meg, a könyvekhez való hozzáférés továbbra is roppant nehézkes.

Aztán 2531-ben „a legkiválóbb szakemberek nemzetközi tanácskozása kidolgozta az emberi gondolat rögzítésének teljesen új módját.” (A fordítás *Mészáros István* munkája.) A műszaki életben már régóta alkalmazott trionokat használták fel e célra. „Olyan kvarckristályok ezek, melyeknek molekulaalkatát elektromos rezgések útján tartósan változtatgatni lehet. Egyetlen homokszemnyi kristályban annyi ismeretet lehet felhalmozni, mint egy régimódi lexikonban.” Egyúttal megvalósulhatott a civilizált emberiség nagy álma, a valóban egyetemes világkönyvtár is: „Felállították az egész földkerekség számára az egyetlen Trion Könyvtárat, azzal, hogy abban halmozzák fel az emberi értelem minden termékét.” Ebből a gigantikus, milliárdnyi kristályra rúgó, de mégis kis helyet elfoglaló gyűjteményből „a Föld minden lakója, pillanatok alatt megkaphat bármely szükséges felvilágosítást”, mégpedig rádió-televíziós berendezés útján, egy zsebben elférő vevőkészülék segítségével. Hiszen a trion kristályszerkezete egyaránt lehetővé teszi a szövegek, a képek, a fotók, a térképek, a diagramok, valamint a hangok, sőt az illatok tárolását, közvetítését is. Ráadásul a televízió színes és plasztikus (ma úgy mondanánk: háromdimenziós) képet vetít az érdeklődő elé. E rendszer nagy előnye, hogy „minden trionthoz egy és ugyanazon időben akárhány vevő használhat, anélkül, hogy ezzel a legcsekélyebb mér-

tékben is zavarnák egymást”. Lem fantáziája még tovább szárnyal: „A Trion Könyvtárral rádió útján összekapcsolt automata előállíthatja az átvevő számára szükséges tárgyat”, például egy régi stílusú bútort vagy érdekes jelmezt. Tehát megszüntethető a hajdani gyűjtési mánia, a tulajdonnak az előző korszakokból örökölt fogalma.

Noha a konzervativizmus szelleme még jó ideig hatott, így a tudósok (a szerző feltehetően az alkotó értelmiségiekre gondolt) néhány évszázadig fenntartották magánkönyvtáraikat. Fokozatosan döbbentek rá, hogy a dolgozószobában, a könyvállványon megtalálni a könyvet és a megfelelő oldalt kikeresni jóval hosszabb ideig tart, mint a Trion Könyvtárt felhívni, a címet bemondani és a művet a képernyőn megjeleníteni; az utóbbi még a világűrből is csak egy-két másodperc. Ily módon a magángyűjtemények lassan-lassan feleslegessé váltak és megszűntek.

Mindazonáltal bizonyos szokások még a negyedik évezred második századában is tovább éltek. Így például a Magellán-felhő felé száguldó űrhajó (vagy inkább: űrállomás) önkéntes (és nagyon nagy kockázatot vállaló) utasai gyakran olvastak a könyvnyomtatás korából származó könyveket. A science fiction termékekben sűrűn felbukkanó, mert alighanem elkerülhetetlen anakronizmusok egyikével (igazából egybekapcsolt dupla esetével) a lengyel regényben is találkozhatunk. Az űrexpedíció szakértő résztvevőit összehívják egy tudományos előadásra, meghívó gyanánt „egy régimódi nyomtatott kártyát” kaptak. A vezető asztrogator (a tudós csoport első embere) feladata volt a tájékoztatás, és az adott helyen és időben igen-igen meglepően cselekedett: „Felment az emelvényre, hosszabb ideig válogatott a tábla alatt geometrikus rendben elhelyezett kréták között, végül kiválasztott egyet…”, majd „felírta a táblára az élő sejt általánosan ismert energetikai egyenletét, azután ujjairól leverte a krétaport…”

Stanislaw Lem a trionok alkalmazását, a tényleges világkönyvtár létrehozását – ha a magyar fordítás pontos – „reform”-nak nevezi az információrögzítés és -közvetítés (persze, nem ez a kifejezés szerepel nála) majdani fejlődésének ezt az állomását. (Alighanem a „forradalom” jobban illett volna rá, de e kifejezés használatától láthatóan ódzkodott.) A mai olvasónak a trionok, a Trion Könyvtár óhatatlanul a számítógépet, az internetet, az infokommunikációs technológiának az utolsó hetven esztendőben elért vívmányait juttatják eszébe. A lengyel író – bár nyilván tájékozódott a komputer értékeiről és távlatos lehetőségeiről – e művében nem említi a számítástechnikát, de az általa megálmodott trion kristályok szerepe számos elemében kísértetiesen hasonlít a multimédiára, az internet működésére (amelyet élete utolsó periódusában megismerhetett). Igaz ugyan, hogy a számítógép (a tablet, az okos telefon stb.) képernyőjén az illatok még nem érzékelhetők, és a tárgyak másolására sincs lehetőség, de ki tudja, mit hoz, hozhat a jövő. Amire azt mondjuk: egyelőre, a közeli vagy a távolabbi évszázadokban valósággá válhat. ■

A könyvtárostanárok tavaszi szakmai napja

Donkó Erika

A Könyvtárostanárok Egyesülete (KTE) 2014. április 3-án tartotta szakmai napját Budapesten, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet – Pedagógiai Könyvtár és Múzeum dísztermében (OFI-PKM). A regisztrációt határidő előtt le kellett zárni a hatalmas érdeklődés miatt. Nagy nyomás nehezedik a KTE-re, mivel az állam jelenleg nem biztosítja azokat a feltételeket, amiket jog szerint biztosítania kellene: szaktanácsadás, pedagógiai szakmai szolgáltatók, intézetek, elérhető árú továbbképzések.[1] Témánk a pedagógus portfólió volt – különös tekintettel a könyvtárostanári területre. A pedagógus életpályamodell bevezetésével az előbbre jutás feltétele a szakmai portfólió elkészítése.

A program *Varga Katalin* főigazgató (OFI-PKM) és *Szakmári Klára* elnök (KTE) köszöntőjével indult. Majd következett *Szilágyi Vilmos* szexuálpszichológus könyvbemutatója. A kollégák többféle könyvből is válogathattak, melyeket a szerző ajándékaként helyezhettek el az iskolai könyvtárukban.

Rendkívüli napirendi pontként *Rigó Béla,* a *Kincskereső* irodalmi folyóirat főszerkesztője kapott szót. A lap a fennmaradásáért küzd, a pályázati források kiapadtak. Az államtitkárságtól azt a választ kapta, hogy az iskolai könyvtárak maguk döntenek arról, hogy a havi költségvetésük terhére mit rendelnek. Kérte a könyvtárostanárok támogatását. Sajnos jelenleg az iskolai könyvtárak többségében nincs forrás az állomány fejlesztésére.

A délelőtt során két előadást hallgattunk meg. Először *Kotschy Beáta* beszélt az életpályamodell és a portfólió összefüggéseiről. Nyugodt, derűs előadást hallhattunk pozitív kicsengéssel. Az előadást hallgatva az az érzésünk támadt, hogy minden a legnagyobb rendben van ezzel az új minősítési rendszerrel, hiszen csak azt kell dokumentálni, amit mindig is csináltunk, és az egész a mi érdekünk, mert így egzakt módon mérhetővé válik a teljesítményünk.

Az életpályamodell lépcsőfokait áttekintve eljutottunk a kutatótanárig is. E fokozat eléréséhez nem szükséges a doktori fokozat, mint sokan gondoltuk. Aki új minőséget hoz létre, például megújítja a szakterületét, mert tankönyvet vagy tanítási programot ír, esetleg a saját iskolája életét újítja meg ötleteivel, munkájával úgy, hogy kutatást végez és az abból levont következtetések alapján jobbítható az oktatás, szintén elnyerheti a kutatótanári fokozatot. Tehát ez sem elérhetetlen egy elhivatott gyakorló pedagógusnak.

[1] Könyvtárostanárok Egyesülete, h.n.,
URL: http://www.ktep.hu/TSZN2014 Utolsó letöltés: 2014. 04. 23.

Ki a jó tanár? – teszik fel a kérdést már több száz éve. Mi határozza meg az alkalmasságot: a pedagógus személyisége? A pedagógus tettei? Ezek nem mutatnak korrelációt az eredménnyel. Gondoljuk csak meg: például autokrata, kiszámíthatatlan tanár diákja is nyerhet versenyt. Ismerünk olyan helyzeteket, hogy nagyon magas a hozzáadott érték, a tanulók mégsem produkálnak kimagasló eredményt egyéb hátrányaik miatt. Ami leginkább meghatározza a pedagógus eredményességét: a gondolkodása és a problémamegoldási stratégiája. Az óralátogatások során a minősítők figyelik a problémaérzékenységet, az adott szituációkra adott választ.

Az önértékelés, önreflexió minősége szintén sokat mutat a pedagógus rátermettségéből. Az a pedagógus, aki reálisan látja a munkáját, esetleges hibáit, képes fejlődni és a további feladatait e szerint tudja meghatározni.

A délelőtt másik előadója *Hock Zsuzsanna* volt, aki *Nyírő Gizellával* együtt részt vett a portfólió könyvtárostanárokra vonatkozó szempontjainak kidolgozásában. Maga is feltöltötte már a portfólióját, így saját tapasztalatai alapján vezette a hallgatóságot végig a portfóliós felületen. Ez azért is volt fontos, mert azok, akik még nem felelnek meg a portfóliókészítés feltételeinek, betekintést sem nyerhetnek a felületre.

A teljesen alapvető praktikus információkon túl Hock Zsuzsanna kiemelte az önértékelés fontosságát a portfóliótól függetlenül is. Megemlékezett Ugrin Mártáról, aki szintén fontosnak tartotta az önértékelést. Ha végiggondoljuk, mi mindennel foglalkozunk egy nap, egy héten vagy a tanév során, akkor láthatjuk, hogy minden kompetenciaterületen otthon van a könyvtárostanár. Mert az iskolai könyvtáros *tanár,* minden pedagógiai feladat hozzátartozik a munkájához. Nevel, oktat, tehetséget gondoz, tanulásmódszertant tanít, információtechnológiai kompetenciákat alkalmaz, személyiséget fejleszt. Kapcsolatot tart nem csak a diákkal és a kollégákkal, de a szülőkkel, az iskolapszichológussal, külső kulturális intézményekkel, szakmai szervezetekkel is.

Fotó: Dömsödy Andrea

Fontos, hogy merjünk mindent leírni, amit végzünk, mert valamennyi elvégzett munka a rátermettségünket bizonyítja. A szakmai életutunk, továbbképzéseken és konferenciákon való részvételek mind azt mutatják, hogy folyamatosan képezzük magunkat és eleget teszünk a szakmai kihívásoknak. Az intézményünkben és egyéb szervezetekben ellátott funkcióink szintén azt bizonyítják, hogy a könyvtárostanár sok területen kompetens.

A délelőtti két előadásból itt bemutatottakból azt érezhetjük, hogy mindannyian képesek és alkalmasak vagyunk a portfólió összeállítására, és bátran megmérettethetjük magunkat. Akiknek még van idejük erre felkészülni, már ma kezdjenek hozzá az anyaguk összegyűjtéséhez és rendszerezéséhez. Nézzük át, hogy valamennyi működési dokumentumunk aktuális legyen. Mindkét előadó lelkesen biztatott minket erre.

A délután párhuzamos csoportmunkákkal kezdődött. *Eigner Judit* gyakorlati tanácsokat adott a kezdéshez. Óra- és fejlesztési tervek elkészítésébe lehetett bekapcsolódni Hock Zsuzsa vezetésével. Nyírő Gizella a kulcskompetenciák indikátortáblázatának könyvtárostanári szakspecifikus értelmezéséhez adott segítséget. Az érdeklődők a portfólió szabadon választható dokumentumait tekintették át *Rónyai Tünde* segítségével. A csoportprofil és a tematikus terv elkészítésébe Szakmári Klárával lehetett bepillantást nyerni.

A csoportbeszámolókból újabb információkkal gazdagodtunk. Lehet helye a protfólióban az októberi statisztikának, az állományelemzésnek, az év végi beszámolónak, a helyi tantervnek, pedagógiai programnak. Érdemes ezeket eleve úgy elkészíteni, hogy felhasználhatók legyenek majd a portfólióban is. A csoportok tagjai a gondolatébresztő után ötleteket adtak egymásnak, így a résztvevőket nagyban segítette, hogy konkrét kérdésre konkrét választ kaptak.

Ezután *Barátné Hajdu Ágnes* egyetemi docens mint szerkesztő mutatta be a *Kis KTE könyvek* hetedik kötetét. A kötet első része egy módszertani segédanyag *Cs. Bogyó Katalin* tollából, amely a könyvtár-pedagógia korszerű szemléletű, gyakorlati szempontú összefoglalását adja. A kötet húsz részletes óravázlatot tartalmaz reflexiókkal gyakorló könyvtárostanároktól. Az osztályok és tematika szerint is változatos óravázlatok módszertanilag is színesek. A kötet első felében a KTE-nek benyújtott kilenc pályamű található, melynek értékelését, szerkesztését Eigner Judit végezte. A többi tizenegy pedig a Szegedi Tudományegyetem könyvtárpedagógia-tanár szakos hallgatói zárótanításainak az óravázlatai közül került kiválasztásra. A könyvtárostanár-képzésből származó óravázlatokhoz kapcsolódóan Barátné Hajdu Ágnes bemutatta a könyvtárpedagógia-tanár szak kialakulását, a képzés tartalmát és az első évek szegedi tapasztalatait.

Ezt a kötetet a szokott módon minden KTE-tag ingyen megkapta, a Nemzeti Kulturális Alap támogatásának köszönhetően. Valamennyien meríthetünk a *Kis KTE könyvek* sorozat legújabb kötetéből.

A tartalmas nap végén Szakmári Klára, a KTE elnöke felhívta a tagok figyelmét az új törvényre, mely érinti az egyesületekre vonatkozó jogszabályokat is. Az elkövetkező küldöttgyűlésen a törvény értelmében módosításokat kell tennünk.

Mindannyian sok, talán meg sem fogalmazott kérdésünkre választ kaptunk, magabiztosabban foghatunk a portfólió elkészítéséhez. Jó munkát, sok sikert, kedves könyvtárostanárok! ■

Könyvbemutató a Centrálban

Patkósné Tóth Zsuzsanna

2014. február 27-én zsúfolásig megtelt a gyönyörűen felújított, több mint százhúsz éves Centrál Kávéház galériáján található különterem. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Könyvtár-és Információtudományi Intézetének (ELTE BTK KITI) szervezésében könyvbemutatóra érkezett a sok érdeklődő, kíváncsi vendég; Kerekes Pál – Kiszl Péter – Takács Dániel: E-könyvészet. A digitális könyvkultúra alapvonásai című kötete debütált ezen az estén. A program házigazdája, *Kiszl Péter* intézetigazgató (ELTE BTK KITI), köszöntötte az egybegyűlteket az eseményen, amelyen megjelent – többek között – *Borsodi Csaba* oktatási rektorhelyettes (ELTE) és *Káldos János* főigazgató (Országos Széchényi Könyvtár) is.

Kocsis András Sándor, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése elnöke, a Kossuth Kiadó Zrt. elnök-vezérigazgatója vázolta az e-book kiadói, terjesztői jellemzőit, ennek a XXI. századi terméknek előnyeit, kedvező tulajdonságait. Méltatta a most megjelent kötet hiánypótló szerepét, hogy a hazai szakirodalomban példátlan módon összefoglalja, ami ebben a témában tudható.

Az e-book nemzetközi kitekintésben nagy karriert futott be az elmúlt években. Az Egyesült Államokban már több e-könyvet adtak el tavaly karácsonykor, mint nyomtatottat, negyvenöt százalékkal nőtt az e-book piac, elérte a fogyasztói könyvpiac húsz százalékát.

Mint minden újdonság esetében, most is vannak huhogók, akik a könyvnyomtatást féltik és a nyomtatott könyv halálát vizionálják. Pedig nem kell tartani az e-könyvektől, hiszen ez csak a könyvolvasás sokszínűségét gazdagítja. A fiatal korosztály, amely leginkább fogékony, nyitott az új technológiákra, az új „kütyükre", szívesebben olvas e-bookon, használ notebookot, okostelefont, tabletet – számára ezek megismerésre érdemes eszközök.

Hazai adat szerint egy év alatt kettőről négy százalékra nőtt az e-könyv olvasók száma. Az e-könyv kiadók, ha lassan, óvatosan is, de kezdik felismerni a jelentőségét, és évről évre emelkedik a digitális művek száma. Nehéz pontos adatokat mondani, mert sokan okostelefonon, tableten olvasnak, sokan illegális forrásokból szerzik be az olvasnivalót. Az elektronikus kiadványok gyűjtése már elkezdődött, működik a Magyar Elektronikus Könyvtár, megalakult az Egyesülés az E-könyvekért Egylet harmincnégy taggal. Több éve tartanak itthon is e-könyv olvasás hete programot. Sok kérdés még megoldatlan, de ez nem lehet akadálya annak, hogy itthon is egyre nagyobb teret kapjon az e-könyves megjelenés.

Kerekes Pál, Kiszl Péter, Takács Dániel (2013): E-könyvészet, A digitális könyvkultúra alapvonásai, Budapest, ELTE BTK KITI, 310 p. ISBN 978-963-284-378-0

A kötet részletesen számba veszi a hazai felmerülő problémákat: nincs megfelelő támogatás a kulturális kormányzat részéről, nincs megfelelő szerzői jogi szabályozás, magas áfa, vámkedvezmények hiánya stb. Több előnye lenne, ha megjelenne az oktatásban, például a tananyagok terjesztésében, a kötelező olvasmányok ingyenes letöltésével népszerű lenne a fiatalok körében.

A kötet szerzőinek nem célja, hogy a sok felmerülő kérdésre választ találjanak, de céljuk, hogy az e-könyv jelenségének tartalmi összetevőit bemutassák azok számára, akik most ismerkednek a témával.

Kerekes Pál címzetes egyetemi docens (ELTE BTK KITI), társszerző, a Papp Tibor által létrehozott Disztichon Alfa versgenerátor működésének bemutatásával ízelítőt adott az elektronikus könyvek egy újszerű megjelenési formájából.

Fekete Réka Thália színművésznő Tamkó Sirató Károly *Villanyverseiből* olvasott fel, a falra felvetített, véletlenszerűen egymás mellé került szavak néha nagy derültséget váltottak ki a közönségből.

Takács Dániel szolgáltatási igazgató (Budapesti Ügyvédi Kamara), doktoranduszhallgató (ELTE BTK KITI), ugyancsak társszerzőként bemutatta a könyvhöz mellékelt *Melyiket válasszam?* című, színes és gazdagon illusztrált leporellót, amelyben nagy segítséget nyújtanak az e-book olvasót vásárolni szándékozóknak. Könnyen áttekinthető formában, egymás mellé téve, összehasonlítva a ma kapható készülékek jellemzőit, előnyeit, hátrányait, figyelve arra is, ki mire szeretné használni e-könyv olvasóját.

A rendezvény végén Kiszl Péter társszerző megköszönte a könyv kiadásának anyagi feltételeit biztosító Nemzeti Kulturális Alapnak (NKA), valamint a könyv elkészültéhez hozzájárult közreműködőknek a segítségét, a jelenlévő kollégáknak ünnepélyesen átadott egy-egy tiszteletpéldányt: *Fodor János* adjunktusnak (ELTE BTK KITI), *Vass Anna Johanna* könyvtárosnak (Postamúzeum Könyvtára), doktorandusz hallgatónak (ELTE BTK KITI), *Patkósné Tóth Zsuzsa* könyvtárosnak (ELTE BTK KITI), Kocsis András Sándor elnök- vezérigazgatónak és *Földes László* informatikai szerkesztőségvezetőnek (Kossuth Kiadó Zrt.).

A jó hangulatú, színvonalas szakmai esemény szervezői nem véletlenül választották helyszínül a Centrál Kávéházat. A kávéház jelmondata: „Tradíció és korszerűség, tisztelet a hagyománynak, nyitottság az újra.”

Ez megfogadható tanács, jó hozzáállás az e-könyv megjelenéséhez, térhódításához is.

Reméljük, hogy a találkozó végén, egy kávé mellett kötetlenül beszélgető vendégek is így gondolták. ■

Bényei

Kezdetben vala a Kudora. Vagyis Kudora Károlynak, a budapesti Egyetemi Könyvtár munkatársának 1893-ban megjelent úttörő vállalkozása, a *Könyvtártan,* az első magyar nyelvű összefoglalás. Elsősorban a kezdő szakemberek, valamint a könyvtárak és gyűjteményeik iránt érdeklődő olvasók, főként a fiatal és leendő értelmiségiek számára készült. A következő évszázadban hasonló szándékkal meglehetősen kevés kiadvány látott napvilágot. A közelmúltban Fülöp Géza *Olvasók, könyvek, könyvtárak* címmel 1993–1994-ben adott közre tíz–tizennyolc éveseknek egy magyar művelődéstörténeti, tehát kifejezetten históriai alapozású, kétkötetes összeállítást. Csaknem vele egy időben – az első változat 1994-ben, a második 1999-ben – készült el, szintén két részben és szintén a diákok, az alcím szerint a tizenhárom–tizennyolc éves tanulók felé könyvtárhasználati ismereteket, immár informatikai tudnivalókat is közvetítő segédkönyv és feladatgyűjtemény, Homor Tivadar és Mészáros Antal *Az információ és az ember* című munkája. Bár a rokonság aligha vitatható, a műfaj legfrissebb terméke, Hornyák Gyula most ismertetett kötete mégsem az említettekre, sokkal inkább Ráth-Végh István szellemes kultúrhistóriai esszéiből és szösszeneteiből válogatott, *A könyv komédiája* címmel számos kiadásban közzétett írásaira emlékeztet.

Legalábbis ezt juttatja az olvasó eszébe az első alcím – Érdekességek a könyvtárak, a könyvek világából –, és valami ilyesmire utal az igencsak szerényen megfogalmazott, a visszafogott szerzői szándékról valló második alcíme – Szigorúan szubjektív válogatás kicsiknek és nagyoknak – is. Tehát a *Mindörökké könyvtár* nem rendszeres könyvtártan, nem iskolai tankönyv, nem könyv- és/vagy könyvtártörténeti áttekintés, és semmiképpen sem könyvtár-filozófiai eszmefuttatás. Egyszerűen csak fel akarja, fel szeretné hívni a figyelmet az emberi művelődés, tágabban az emberi élet, a civilizáció nélkülözhetetlen eszközére, az írásbeliségre, és nélkülözhetetlen intézményére, az évezredek óta és remélhetőleg most már örökké létező könyvtárra. Hornyák Gyula gyakorló könyvtárosként (egy ideig községi, majd megyei könyvtárban dolgozott, most a miskolci egyetemi könyvtár munkatársa) és olvasóként, helytörténeti kutatóként egyaránt közel került a könyvek világához, és olvasmányélményeit, továbbá a filmekről és az internetről szerzett ismereteit igyekezett egybefoglalni. Szemezget a szellemi örökség kimeríthetetlen kincsestárából – valóban szubjektív módon, és ebből fakadóan szükségszerűen esetlegesen. Mondandóját meglepően sok képpel illusztrálja, vagy inkább szemlélteti; a képek összegyűjtése és többszínű nyomdai megjelenítése már önmagában is bravúros teljesítmény.

Hornyák Gyula (2013): Mindörökké könyvtár, Érdekességek a könyvtárak, a könyvek világából, Szigorúan szubjektív válogatás kicsiknek és nagyoknak, Miskolc, Szerző, 265 p.

Talán stílszerű, ha a sok és sokféle információt felsorakoztató könyvből ezúttal csak részleteket, példákat villantunk fel. Természetesen Hornyák Gyula is felemlít jó néhány történeti tényt: például a ninivei agyagtábla- vagy cserépgyűjteményről, a jelképpé vált ókori és a mai alexandriai könyvtárról, a pergamen keletkezéséről, a középkori kódexek világáról, a mi Mátyás királyunk bibliotékájáról, a papír feltalálásáról és elterjedéséről, az indiai pálmalevél-„könyvekről”, napjaink legnagyobb könyvtáráról, a washingtoni Library of Congressről, a Vaticana titkos állományáról, a Magyar Országgyűlés könyvtáráról és annak gyűjtőköréről. Szó esik (fotókat is láthatunk) a közelmúlt és a jelen könyvtárépítészeti és -elhelyezési törekvéseiről, egyebek között a szegedi egyetem könyvtárának új „palotájáról”, az ausztráliai vasúti peron- és a kínai rőzsekönyvtárról, a chicagói földalatti raktárról és az ottani dokumentumokat mozgató robotokról, aztán a hipermarketekben, plázákban (Egerben is), telefonfülkékben, buszmegállókban, strandokon kialakított letétekről, no meg a mozgókönyvtárak különböző változatairól. Megkerülhetetlen téma az elektronikus (digitális, virtuális) könyvtár és az e-book problémája, valamint – ezekkel együtt – az írásbeliség és a könyvtárak jövője. Utószavának kicsengése kissé kultúrpesszimista, ám a korábbi fejezetekben maga is rámutat, hogy a technika (közelebbről az infokommunikációs technológia) fejlődése kivételes lehetőségeket nyit meg a digitális műveltség, az emberi művelődés, a tudás, a kultúra demokratizálódása előtt. Persze kérdés, tudunk-e élni ezekkel? Ha visszapillantunk

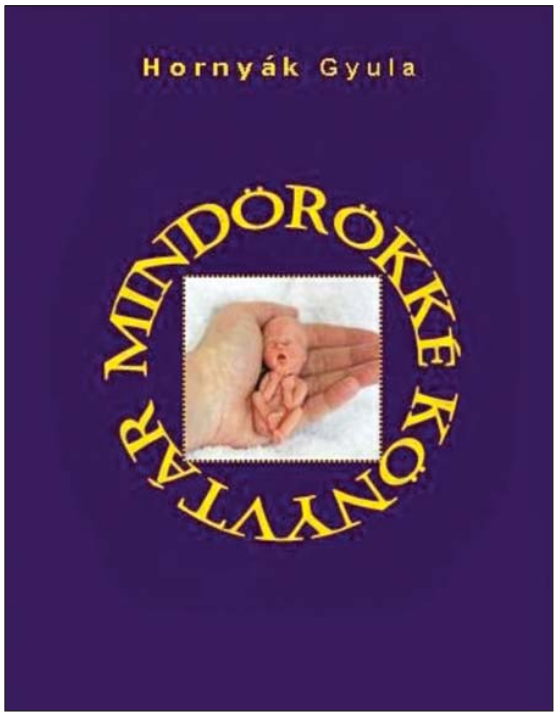

a könyvek és a könyvtárak több ezer éves múltjára, méltán bizakodhatunk.

Mint ahogy az idézett alcímben ígérte, Hornyák Gyula jó érzékkel választott ki vonzó érdekességeket. Így megemlékezik a világ legnagyobb és legkisebb könyveiről, az ex librisekről, titokzatos kéziratokról, a könyveket veszélyeztető emberekről (bibliokleptománia, csonkítás stb.), a cenzúráról (igaz, túlságosan szűkszavúan) és a könyvégetésről, összehasonlítja a hajdani viasz- és palatáblát, valamint a mostani digitális rajztáblát. Egy-egy oldalt szentel – hogy játsszunk a szavakkal – a könyvtárosok két védőszentjének, Lőrincnek és Jeromosnak. Hasznos, mindennapi segítség lehet, hogy számba veszi a könyvtárak és a könyv ünnepeit.

Három olyan kísérlet is található a könyvben, amely folytatásra vár. Nem egyszer felvetődött már a szakmában, hogy milyen jó lenne összeállítani azoknak az íróknak, művészeknek, tudósoknak, politikusoknak (másként: kiemelkedő személyiségnek) a névsorát, akik

rövidebb-hosszabb ideig könyvtárosként (is) dolgoztak. Nos, szerzőnk hozzáfogott ehhez: kb. egyívnyi terjedelemben, rövid életrajzzal kiegészítve sorolja a külföldi és hazai nagyságokat. Szinte bizonyos, hogy számosan szolgálhatnának újabb adalékokkal… Érdemes lenne tovább próbálkozni a könyvtári humor (viccek, anekdoták) fennmaradt termékeinek (értékeinek) egybegyűjtésével is. Akárcsak az olyan filmek, regények és elbeszélések (netán képzőművészeti alkotások) regisztrációjával, amelyeknek témája a könyvtár (a könyvtáros), a könyv.

Sajnálatos – és ez sem hallgatható el –, hogy a valóban igen érdekes és a szubjektív megközelítést erénnyé kovácsoló szövegbe néhány tévedés vagy vitatható adat is becsúszott. Ismét csak egy-két példa: máig nem ismert, hogyan és mikor semmisült meg az alexandriai Museion és könyvtára (talán a legkevésbé elfogadható a könyvben szereplő Kr. u. III. század vége); a pergamenívek hajtogatása is jóval később vált szokássá; a tihanyi alapítólevél nyilvánvalóan nem kódex; a virtuális könyvtár általánosan elfogadható meghatározása még a jövő feladata; a római Itelliusról közölt történet voltaképpen mese vagy enyhébben: anekdota; a hazai ex libris-művészet folytonossága a második világháború után sem szakadt meg. Mindez mit sem változtat azon, hogy Hornyák Gyula sokszínű munkája elérheti célját, alkalmas az írásbeliség és a könyvtári kultúra iránti figyelem felkeltésére. Nyugodt lélekkel kézbe adható „kicsiknek és nagyoknak”, gyerekeknek, fiataloknak és felnőtteknek. Örüljünk együtt a szerzővel, hogy a kötet megjelenhetett. ■

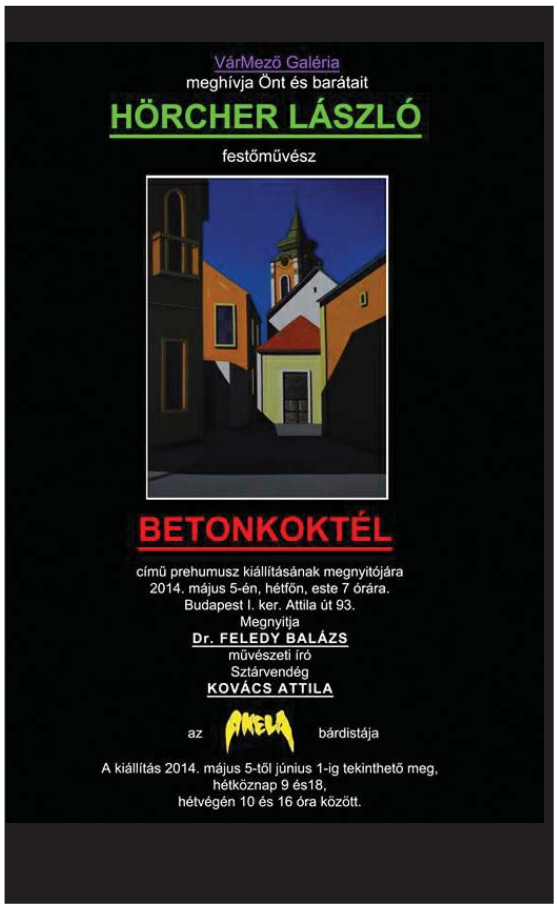

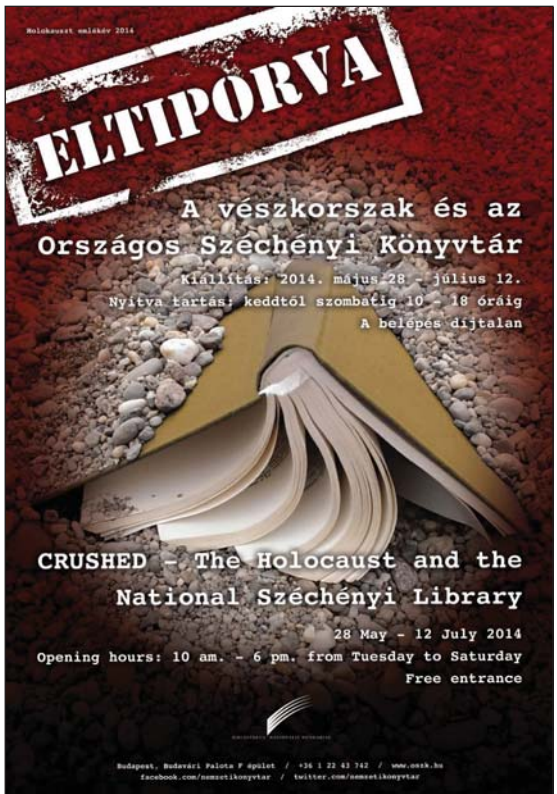

Májusi lapszámunk szerzői

Bényei Miklós
Debrecen

Börzsönyi Nóra
Budapesti Corvinus Egyetem
Központi Könyvtár
Budapest

Donkó Erika
Móricz Zsigmond Gimnázium
Budapest

Kálóczi Katalin
Egyetemi Könyvtár
Budapest

Patkósné Tóth Zsuzsanna
ELTE BTK KITI
Budapest

Petrozsényi Eszter
Móricz Zsigmond Városi Könyvtár
Tata

Sinkó Ildikó
Móricz Zsigmond Városi Könyvtár
Tata

Stummer János
ELTE BTK Könyvtár- és
Információtudományi Intézet
Budapest

Szilassi Andrea
József Attila Megyei és Városi
Könyvtár
Tatabánya

Takács Tímea
Gárdonyi Géza Városi Könyvtár
Oroszlány

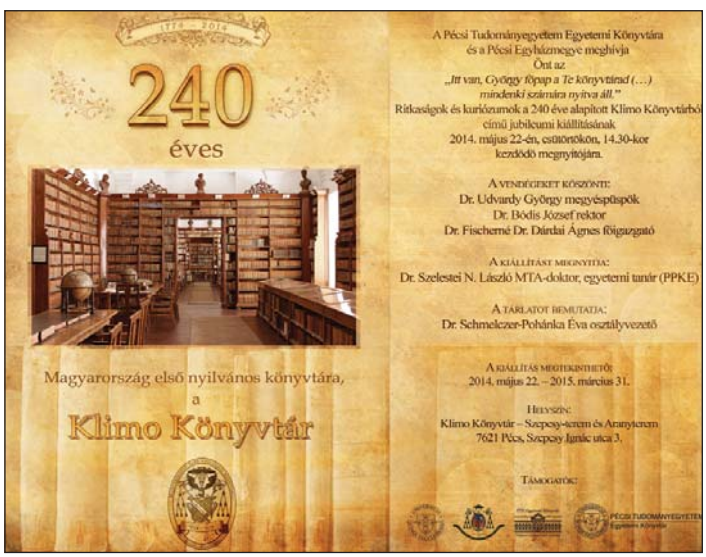

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ/LAP
XXVI. évf. 2014. 5. szám

Kiadja
az Informatikai és Könyvtári Szövetség

Felelős kiadó: Fodor Péter
Főszerkesztő: Fülöp Ágnes (afulopa@gmail.com)
Nyomdai előkészítés: Tóth János

Szerkesztőség:
1827 Budapest, Budavári Palota F épület
Tel./fax: 331-1398

Megjelenik évente tizenkétszer
A megrendelőknek befizetési csekket vagy számlát küldünk
Egy szám ára 520 Ft
Éves előfizetési díj áfával és postaköltséggel együtt 6200 Ft
Nyugdíjasoknak és könyvtár szakos hallgatóknak 2600 Ft
HU-ISSN 0865-1329

www.epa.oszk.hu/kll

Készült az Inkart Kft. nyomdájában
Felelős vezető: Somogyi Sándorné